

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SÖNDAGEN DEN 1 FEBRUARI 1920.

HÖG MÅN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AV
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

HUVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
EBBA THEORIN.

Mor och dotter.

Av Ester Mejdell.

HON SATT VID SITT SKRIVBORD för att besvara sin älsta datters brev, som låg framför henne. Det var ingen lätt sak. Hon kände sig nervös och orolig, kinderna glödde hektiskt. Händerna foro av och till hjälplöst upp i det yviga håret eller pressades mot tinningarna. Herre Gud, vad hon var upprörd! Och var det då i verkligheten något att taga sig så nära av?

Hennes dotter, som vistades sitt första år som student vid universitetet, skrev bland annat:

— Kära lilla mor, du har ju alltid varit min förtrogna, du och jag ha ju alltid varit som de bästa väninnor, därför kommer jag också till dig med de tankar, som nu så starkt uppta mig. —

Med förtrogen menade dottern, att hon gett modern sitt förtroende, ty något ömsesidigt utbyte dem emellan hade det aldrig varit. Dels ägnade dottern i sin ungdomliga egoism aldrig en tanke åt att modern skulle ha behov av att ge något av sig själv, dels kunde modern aldrig tänka sig ett intimt blottande av sitt innersta inför sin dotter, som hon kände såg på henne som på en föråldrad upplaga av det kvinnliga släktet Homo. Hon hade ofta liksom det intrycket att dottern, bildligt talat, klappade henne på axeln och litet överlägset lät henne förstå, att, då man hunnit till 45 år och hade en tjugo-årig dotter, hade man icke rätt till någon annan roll i livet än åskådarens. Detta tänkte hon på, icke utan bitterhet, var-efter hon läste vidare:

— Jo, jag har börjat att tänka så mycket på, vad kärlek är (tro inte, jag är "fast", för det är jag inte, och jag har heller inte minsta lust att bli det, det förstår du nog av det följande). Det är sannerligen icke jag själv, som kört mina tankar in på den vägen. Jag säger som biskop Brask: härtill är jag nödd och tvungen. Ty för det första är det ett ämne, som upptar alla här. Alla mina kamrater diskutera, dissekera och desorientera kärleken, så att jag blir rädd. Det heter förresten icke kärlek längre, det heter erotik, erotiska förhållanden, erotiska stämningar, erotiska utsvävningar etc. etc. Låter det icke förskräckligt i dina öron också? Alla här ha erfarenheter eller låtsa åtminstone ha det — det sista gör jag för att slippa blotta mig själv. — Så för det andra studerar jag ju litteraturhistoria, och för den skull bör jag ju läsa allt jag kommer över av skönlitterärt. Vet du, lilla mor, jag blir så bedrövad, när jag läser all denna moderna litteratur. Vad har den gjort av kärleken? Alla förhållanden skildras så nakna och fula som möjligt. Vad det måtte varit mycket lättare att

G. ROMNEY: KVINNOPORTRÄTT.

Utställes för närvarande i Nordiska Bokhandels Konsthall.

leva förr i världen! Då såg man allt på kärleken med andra ögon — åtminstone om man skall döma efter gångna tiders litterära verk — och det skall man ju. Ty är icke varje tid återspeglad i konsten och diktningen? Nu skriver folk bara rysligheter, intima skildringar om liderlighet och råhet, hu, det är alltsammans så fult och stygt, att jag mår illa, då jag tänker därpå! —

Här lät modern brevet sjunka i knät. — Min stackars lilla flicka —, snyftade hon. Det var, som om hon hört en undertryckt snyftning från sitt barn, som om det såg på

hennes med utsägligt bedrövade ögon och en bön om hjälp i blicken.

Ja, nu ville hon hjälpa henne, nu ville hon taga mod till sig och visa sig själv, låta hennes barn förstå, hur hon såg på kärleken, vad den betydde i hennes liv. Vid denna sista tanke log hon helt litet för sig själv. Dottern hade väl aldrig kunnat tänka sig, att kärleken ännu spelade någon roll för hennes gamla pappa och mamma!

Hon började i tankarna granska all den moderna litteratur, hon läst. Fanns det då verkligen icke en enda bok, där kärleken höjdes

ur stoftet, där det fina, gudomliga vid den betonades? Nej, hon kunde inte minnas en enda, tyvärr! I stället rann henne i minnet några ord av Sigrid Undset: "Jag agter absolut at forby mine barn at læse størsteparten av vad jeg selv har skrevet." — Hon blev bedrövad, hon fick samvetskval. Varför har jag icke vakat mera över den litteratur, som fallit i mitt barns händer? Varför har jag icke kunnat övervinna min naturliga skygghet och förtroligt berätta mitt barn allt, vad jag vet om livets mysterier? I stället har jag slagit mig till ro med, att tidens andedräkt sveper över alla, ingen kan gömmas undan. Mitt barn kan jag omöjligt skydda för alla de tusen, miljoner intryck, som strömma in på det från alla sidor. Men varför lät jag mitt barn i skolan deltaga i dessa avskrämda, förskräckliga lektioner i sexuell hygien? Vilken brutal missuppfattning att tro sig gagna de unga med att inför en hel klass med ett tjugotal olika karaktärer förklara människans könsliv! Denna förtvivalde strävan efter att göra allt för den kroppsliga hygien, medan ingen tänkte på den själsliga! Eller betyder den rakt ingenting i våra dagar? Att barn lära sig borsta tänderna, tvätta sig och ränsa naglarna, det är fullkomligt riktigt, det medges. De må också gärna undervisas om de miljoner av smittobärande baciller, det vimlar av överallt. Men varför finns det ingen, absolut ingen, som söker skydda dem mot allt det onda, som angriper och ödelägger deras själar? Förstodo då icke dessa rashygien-fanatiker, att blygseln är det rent mänskliga, att de gjorde barnen olyckliga, skamfulla, ängsliga och osäkra, att de fyllde dem med äckel och vämjelse, då de slet bort den slöja av mystik, som omger könslivet? Begingo de icke rent av ett brott med att framställa nyktert och torrt det så att säga rent kroppsliga utan att vidröra den högre, själsliga sammansmältningen, fläkten av det gudomliga! Är det icke känslan av det oförklarliga, vördnaden inför det ofattliga, som gör, att vi kunna sätta kärleken högt och tillbe den? Om hon befriat sitt barn från denna undervisning och i stället själv försökt förklara henne allt, hon visste, så hade hon kanske räddat sitt barn från mycket lidande, och kanske också det då fått behålla sina illusioner. Ty vad är väl livet utan illusioner, utan mystik? Denna förfärliga nyktra och hänsynslösa tid, hur grym var den icke mot ungdomen, som den berövade allt och som den lät begynna livet, fattigare än någon annan generation före den!

Men nu ville hon ge dottern del av sin uppfattning, nu skulle dottern få se, hur rik hon var, och vad kärleken var för henne! Därför tog hon sin penna och skrev:

— Kära mitt barn, varför nutidens diktare skildra kärleksförhållandena fult och platt och fattigt är därför, att livet och tiden och de själva slösat bort i småportioner det bästa av dem själva. De ha icke förstått att samla sig till det stora och hela i en äkta känsla. Men därför att vår moderna litteratur icke äger en enda verklig kärlekshymn, så är det därför icke säkert, att det nu icke finns människor, som känt kärlekens storhet. Kanske är det så, att de få, som erfarit den, känt den så överväldigande och samtidigt fattat sin egen oförmåga att återge den, att de föredragit att tiga. Ty det är sällan, mitt barn, ytterst sällan, en människa när att återspegla i sin diktnings sin innersta själ. Och det är icke heller så, att de största själar äro stora diktare, eller vice versa. Jag ville så gärna, du skulle få något av min ljusa tro på kärleken, att du kunde lära av din gamla mamma, som

Två dikter.

Av HENRIK ULLMAN.

VISA I MOLL.

DU VAR SOM EN VARKVALLS VISA,
en skygg liten skymningssång.
Kungsljus och ärenprisa
lyste din unga gång.

Du var som när nejden drömmer
i försommarnattens ljus:
en drömsyn, man aldrig glömmet. —
— Du var ... Nu är mörkt i mitt hus ...

Nu är mörkt i mitt hus och vinden
viner kring hav och hamn.
Och hösligt härjad står linden,
där vi skuro en gång våra namn.

Det bor ensamhets tystnad härinne,
där blott pendeln knäpper sin gång.
Och fjärran — ett blektnat minne —
stå somrar med sol och sång ...

Men jag skall gömma som lisa
för mitt skälvande hjärtas sår
din vårkvalls fagreste visa,
medan dagarna växa till år ...

FINAL.

Kalla skall livet åter
alla, som dvalts i drömmar.
Falla till stoft och rivas
måste den väv, man sömmar
samman av dröm, som log.
Galla skall hjärtat givas.
Hjärtat, som ensamt gråter,
minns dock och mitt förlåter
livet, som grymt bedrog.

Gömma de sista tårar,
fömma den sista bäger,
drömma ej mer, blott bäras
åter till livets vägar,
in i dess vardagsgrå.
Glömma den gångna käras
visor om veka värar,
skratt, som gäckar och dårar,
leende ögon blå.

Dröja i livets söcken,
plöja den magra tegen,
nöja sig med det lilla,
man utav livets egen
fattigmansdag kan få.
Böja sig ödmjukt stilla,
kuvad av tvivlets töcken,
vilse i livets öcken,
hjälplos i döden gå ...

när allt kommer omkring, ändå icke är för gammal för kärleken.

Ett samliv mellan man och kvinna kan vara mycket förnedrande, förråande, en källa till oändliga lidanden och gränslös ångest. Om sådant har du hört och läst så mycket, att därpå slösar jag icke flera ord. Men vad du

kanske icke vet, är, att ett äktenskap är den högsta och enda rätta formen för ett lyckligt samliv, det beror bara på människorna själva, vad de göra det till. Kom icke med dina invändningar om kvinnans självständighet, mannens polygama tendenser, om själens stora ensamhet och allt det där, varmed de tutat öronen fulla på dig där nere i Lund! Jag kan det alltsammans! Jag gör honnör för kvinnosaken, det vet du. Jag beundrar dem, som kunna gå obrutna och obesudlade genom en fri förbindelse. Men jag föraktar alla, som icke förstå att av kärleken få annat än tillfredsställd könsdrift, som icke värna om hemmen, icke begripa äktenskapets betydelse för stat och samhälle, för oss alla!

Vet du, vad kärleken varit för mig, mitt barn? Det har aldrig klibbat vid den något fult eller rätt eller styggt. För mig har den varit en fläkt från det gudomliga, det ofattbara, det utsägligt stora och underbara. Därför är det, som jag böjer knä för kärleken. Därför är det, som om jag famnar evigheten, som om jag lyftes högt upp mot stjärnorna, så att allt jordiskt smått och ynkligt försvinner, då jag ger mig hän åt min man. I sådana korta moment av himlastormande lycksalighet fatta vi vår del i den stora oändligheten, då rymmes icke en ond tanke, en dålig känsla i oss, allt är strålande ljus och renhet. I sådana ögonblick har du och dina syskon kommit till. Förstår du nu, varför kärleken kallats för en gnista av gudomligheten? —

Hon hade skrivit i ett utan uppehåll med feberaktig iver. Nu stannade hon och läste igenom, vad hon skrivit. Och åter igen greps hon av missmod, av besvikelse över sig själv. Var detta allt, jag kunde åstadkomma, frågade hon sig. Eller var alltsammans bara att onödigt kläda sig själv naken? Hon tänkte på, att från det sublimala till det löjliga är blott ett enda litet steg, och hon blev het om kinderna vid den tanken. Hon kände med ett, pinsamt och klart, att hur mycket kött av hennes kött dottern än var, så var hon dock en självständig individ för sig, som tänkte och kände annorlunda än hon själv. Därför kunde hon aldrig ge dottern sin syn på kärleken. Kärleken kunde dottern dock aldrig lära sig förstå, förrän hon själv erfarit den. Det enda, modern kunde göra, var att hoppas, att det hon genom alla åren medvetet eller omedvetet givit sitt barn av sköna intryck, av värme och äkthet en gång skulle bära frukt hos dottern i hennes förhållande till kärleken. Hon visste, att hon alltid varit trogen mot sig själv, att hennes handlingar alltid dikterats av hennes kärlek, därför, om hon än begått många misstag i sin barnuppfostran, så kunde hon ändå alltid ha rätt att fordra sina barns aktning. Och var icke det det bästa, en mor kunde ge sitt barn: ett gott exempel?

Hon reste sig sakta och gick bort till brasan. På dess slocknande glöder lade hon sitt skrivna ark. Medan hon drömmade såg på, hur elden flammade upp och förtärde det vita papperet, log hon stilla för sig själv:

— Min kärlek är dock *min*, min allena. Icke ens mitt eget barn har rätt att förstå min lycka. Gud give, jag en gång kan förstå hennes — men den blir väl återigen en sluten bok för mig. Ty är icke det också något av kärlekens storhet, att den isolerar sig med oss, går upp i vårt väsen, blir ett med våra tankar och handlingar och aldrig kan lösryckas utan att dö? Sin kärlek kan man icke kläda av och på sig som ett klädesplagg eller som sådant lägga det fram för ovidkommandes blickar.

Iduns byrå och expedition,

Mästare Samuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonsskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:—	Helt år Kr. 9:—
Halvt år » 7:25	Halvt år » 4:25
Kvartal » 3:75	Kvartal » 1:75
4:de kvartalet » 4:50	Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text.	Utländska annonser:
45 öre å textside.	45 öre efter text., 50 öre
20 % förhöjning för	å textside, 20 % förh.
särskild begärd plats.	för särsk. begärd plats.

"Rädda barnen!" samt livklädnaden och nästan.

"NÅGON RINGDE HÄROM dagen på och frågade, när vår insamling skulle sluta" — det är en av damerna uppe i "Rädda barnens" arbetscentrum, som talar — "och jag svarade: så länge någon har två stycken rockar och alltså kan avstå den ena till den, som ingen har, skola vi hålla på." — Det var ögonblicket, som födde de orden, men de ge uttryck för den anda, som bär uppe denna rörelse och ger den dess kraft. Och från den andra parten i detta insamlingsarbete, allmänheten, får man höra stundom i sin enkelhet nog så rörande uttryck, som vittna om något av samma anda. "Härom dagen kom det upp till oss" — berättar nyss citerade dam — "en man, så armodigt klädd, att vi alla trodde, han kom för att tigga. Men ur fickan drog han fram sexton kronor: 'Det här ha jag och fyra kamrater samlat ihop. Och jag skall säga, att ge till det här, det är roligare än till och med att gå på biograf!'"

Nu må man icke tro, att "Rädda barnen", vars representant omedvetet och vardagligt kom att på sitt sätt återge det stora ordet om livklädnaden och nästan, besjålas av en idealitet av det världsfrånvända slaget. Tvärtom. "Det finns de, som fråga oss", — säger författarinnan Anna Lenah Elgström, vilken i egenskap av pressektionens ledare visar oss omkring uppe på "Rädda barnens" lokaler, Vasagatan 13, Stockholm — "vad dock detta skall tjäna till. Det är ententeregeringarna, vi borde söka inverka på, säga de. Härtill är att svara: inverka på dem *kunna* vi dock ej. Men den hjälp, vi lämna, är, tror jag, liksom mer än en hjälp: den blir så att säga som en väldig "annons om nöden", som man i ententeländerna *måste* se, därför att den kommer från oss neutrala, medan man kanske skulle ha slutit ögon och öron till för varje klagan från den forna fienden direkt. — Och böra inte vi svenskar känna oss stolta över att *kunna* skänka, att vara ett folk, som ger — — —" Den författarinna, som så talar, är som man vet, själv en av de verk-

Ellen Palmstierna.

Anna-Lenah Elgström.

sammaste och ivrigaste i detta arbete, och hon var det, som gav idén till bl. a. den stora "linnedagen", som vi hade sista söndagen, då i Stockholm och även i åtskilliga landsortsstäder genom gratis till disposition ställda bilar, genom scouterna o. s. v., linne samlades upp runt om i hemmen att sändas ut till de länder, där man knappt ens äger en linnetrasa att svepa de små nyfödda i.

Det är ett ståtligt arbete, som "Rädda barnens" ledande och ordnande damer utfört, och när de genom flygblad och meddelanden ropa ut till allmänheten sitt "förtrötta icke!" så tala de med egna genomvakade nätters ihärdighet och långa dagars offermod. De ledande äro: inom arbetsutskottet friherrinnan Ellen Palmstierna, ordf., fru Anna Lenah Elgström, v. ordf., fröken Gerda Marcus, sekr., fru Elin Wägner, vice sekr., grevinnan Fanny v. Wilamowitz, som är klädcentralens föreståndare och under sin bortovaro ersättes av gymnastikdirektör Elisabeth Kleck; samt inom sekretariatet fröken Marit Hallström, sekr., och fru Sigrid Persson, skattmästare. — Man får uppe i lokalerna f. ö. ett intryck av lika mycket gott samarbete som gott arbete, där man ser dessa damer mot bakgrunden av balar med linne och andra kläder, staplar av livsmedel o. s. v. — allt saker, som

därifrån går till Europas olyckliga. Men också formligen ropar till oss nöden därifrån. "Se här", säger man hos "Rädda barnen", där man alltid har sina papper klara, — och man lägger fram för oss några rapporter från olika håll (såsom ansluten till världsunionen har föreningen förbindelser åt alla sidor): "Många av de armeniska barn, som fötts i turkiska harem, dit mödrarna förts med våld, äro veneriskt smittade, och läkemedel finnas ej". — En engelsk kvinnlig doktor skriver bl. a.: "Jag har rest över hela Österrike utan att se ett friskt barn under fem års ålder". — Från Erzgebirge: "Av en klass på fyrtio barn hade trettio kommit till skolan utan fru-

kost, femton hade icke fått någon middag, endast en ägde en kapp. — — — I en familj var barnens storlek omkring fyra eller fem år under deras ålder, och alla hade stora uppsvällda huvuden, voro puckelryggiga och hade stora magar." Sats efter sats, sida efter sida ha rapporterna detsamma att förmäla — det är som ett enda nödens och smärtans och förtvivlans rop — man liksom lyssnar ett ögonblick ut mot tystnaden — — — och tycker det blir som ett rop mot själva människornas ondska.

"Vi höra dock till en förspild generation!" — Dessa fru Elgströms ord ringa i besökarens öron, när han lämnar de rum, där man dock arbetar just på att rädda det spillda. "Vi äro förspilda! Varför? Aldrig har det sociala samvetet varit så vaket som nu, men vi lida väl för de släkten, som sovit." — "Vi äro förspilda" — — — men när man tänker på de orden, tycker man plötsligt, att det kan ligga något skönt också i att höra till dem, som, själva förkastade, skola upprätta för de efter oss kommande. Och så får plötsligt detta namn, denna lösen och bön: "Rädda barnen!" en ännu väldigare innebörd för en än nyss: dem skola vi hjälpa och rädda, de lidande oskyldiga, som en gång skola försona — — — giv ett plagg, giv en slant, *giv!*

E. TH.

En vagn med flickscouter på väg att hopsamla linnepaket.

Paketen avlastas vid Klara skola. Th. Modin foto.

Radioaktivt — Hårläkemedlen RA—DI—ON — Vetenskapligt

Grånad botas och förhindras. Pris pr burk 3: 50.
CHEM. ANST. IBIS, 11 Stora Nygatan, Stockholm.

Riks tel. 170 76
Allm. tel. 146 29

Obs! Mjällbildning och håravfall upphöra. Nytt hår även på skalliga personer, om hårrötterna ej äro döda. Pris pr flaska 6: —.

MINA LEVNADSMINNEN. Av Helena Nyblom.

(Forts.)

I BÖRJAN VAR HAN BEKYMRAD och rådvill, då han icke kunde finna rätta färgskalan till sin kopia. Äntligen trodde han sig förstå, att Rafael hade undermålat hela tavlan med en brunröd färg, som sedan meddelade sitt djup till övermålningen. Då han nu använde denna undermålning, fick han fram den färg, som motsvarade originaltavlans.

Många år senare, då jag med min far besökte Florenz, iakttog han med glädje, att han den gången hade gissat riktigt, ty i Uffizierna finnes en madonna av Rafael, omgiven av sjungande änglar; en tavla som blott är en undermålning men målade med samma rödbruna färg, som min far hade använt vid sin kopia av Madonna di San Sisto.

Jag kan säga, att vi växte upp under madonnans beskydd, ty familjens huvudintresse var dock samlat kring denna tavla och kring utvecklingen av fars kopia därav. De marmorfasta moln, varpå madonnans fötter vila, likna alldeles de samma moln man så ofta ser över havet, och för all framtid kallade min bror och jag dem *madonnamoln*. Chefen för Dresdner-museet åsåg med växande intresse, hur utmärkt min fars kopia blev, och gav tillåtelse till att glaset togs bort från tavlan, medan far målade, — en tillåtelse, som annars aldrig gavs.

Då vi kommit i ordning med hushållet, tänkte mina föräldrar på, att vi barn dock borde lära något, och det blev bestämt, att jag skulle taga danslektioner hos en italiensk Madame Casorti. Hon bodde långt ifrån oss, och jag måste gå över den stora bro, som leder över Elbe för att komma dit. Hon var en ståtlig dam med utmärkt figur och framhåret hängande i lockar. Hennes man, som var liten och tunn, spelade violin till vår dans. Han var en munter, vänlig herre, och en dag tog han mig med sig till ett rum bakom danssalen för att ge mig päron. Där satt hans gamla mor, men jag fann både henne och rummet så fula och otrevliga, att jag flydde från päronen och vände tillbaka till danssalen.

Det intresserade mig alldeles ofantligt att dansa, och jag har hela livet bevarat en stor förkärlek för denna konst.

På den tiden dansade man française med hållning och värdighet, och Madame Casorti var mycket noga med, att vi gjorde våra "pas" ordentligt. När jag begav mig till danslektionerna den långa vägen över bron, glömde jag alldeles att jag hade åskådare, och kunde repetera mina danssteg, i det jag dansade framåt: "En *chassé*", två *chassés*, tre *chassés*, — och en liten *assemblé*."

Emellertid blev denna min entusiasm icke ostraffad. En dag, under en av danslektionerna, då alla eleverna stodo uppställda för att börja, höjde herr Casorti sin röst och sade: "Det gläder naturligtvis min hustru och mig, att eleverna intresserar sig livligt för vår undervisning, men det är ju därför inte nödvändigt, att de dansar på gatan, som man har sett en av dem göra. Det undanber vi oss för framtiden." Flickorna sågo på varandra, och jag blev så eldröd i ansiktet, att det nog icke var svårt för dem att gissa, vem den skyldige var.

Mina föräldrar ansågo det bäst, att vi barn blevo sysselsatta litet om förmiddagen, och min mor förde oss därför till en Kindergarten, som förestods av en mycket imponerande tysk dam. (Jag har glömt hennes namn.) Vi

lekte största tiden i en trädgård, som låg invid skolan och lärde oss en del lekar och sånger. När det var dåligt väder, voro vi inne i skolrummet, där vi sysselsattes med att fläta små korgar av pappersremсор, lägga mosaik av lösa blomblad och andra onyttiga och oskyldiga saker.

En dag kom på besök i Kindergarten en svensk löjtnant, som skulle lära, hur det gick till i en tysk Kindergarten. Föreståndarinnan ville, att min lilla bror och jag skulle tala danska till löjtnantens uppbyggelse, men som vanligt, då barn skola visas för främmande, nekade vi att säga ett ord. Däremot fick jag lust att väcka löjtnantens patriotiska känslor, varför jag spelade för honom på pianot: "Vintern rasat ut bland våra fjällar", som jag nyligen hade lärt mig. Jag inbillade mig, att han skulle bli mycket eldad vid att höra den. Sedan tvang jag honom att gå med hem till mina föräldrar, då jag tyckte, att det borde glädja honom att träffa skandinaver i ett främmande land. Vem han var, minns jag icke, och nu är han väl död för länge sedan.

Av tyskar kände vi icke många. Det var egentligen endast två män, som besökte oss. Den ena var en ännu ung man, vars namn var Kate. Han var musiker och kapellmästare — jag tror vid den katolska kyrkan. Till utseendet liknade han ganska påfallande vår danska kompositör Gade, och, liksom han, de porträtt man har av Mozart.

Min mor gick ibland och hörde, när han repeterade med sångarna. Hon var mycket förvånad över deras stora säkerhet, i synnerhet över de unga gossarna, som sjöngo Palestrinas och andra gamla italienska mästars kompositioner med lekande lätthet. Kate blev sedan kapellmästare vid hovet i Mecklenburg-Schwerin, där min man och jag besökte honom många år senare.

Den andra tyska man, med vilken mina föräldrar gjorde närmare bekantskap, var en släkting till Kate, en kopparstickare, Krueger. Han förekom oss, barn, som en gammal man, men man vet ju, att barn anser folk, som är över tjugo år, för rätt ålderstigna. I alla fall var han icke ung som Kate, och han var ogift, medan Kate var gift och hade flera barn. Krueger bodde om sommaren ute vid Loschwitz, där han hade ett litet hus uppe i vinbergen. Loschwitz var då för tiden icke som nu en starkt bebyggd villastad, utan ett lantligt och ensamt ställe. Det var rätt besvärligt att finna vägen upp till Kruegers lilla hus, som låg högt uppe på berget, nära skogen, med härlig utsikt över Elbes slingringar, och de bergbekransade stränderna. Krueger hade därför tecknat en del små kartor över Loschwitz-trakten, som han utdelade bland sina vänner för att man lättare skulle finna vägen till hans bostad. Han hade ingen tjänarinna, men sedan han bett oss vara hjärtligt välkomna, satte han sig ned och malde kaffe. Ibland kunde också fru Kate hjälpa honom med middagsmaten, då hon och hennes familj kommo på besök samtidigt med oss. — Jag har ett minne av något idylliskt, äventyrligt och förtjusande från ett besök där ute. I skogen plockade vi massor av blåbär, och på vinberget skar jag för första gången vindruvor, från vinstocken, där de hade vuxit. Krueger var obeskrivligt god mot oss, barn, men vi kunde inte tala med honom, då allt vi lärt av tyska, var, att vi kunde säga: "Ach, du lieber Kerl!"

En sommarafton, då vi skulle lämna Losch-

witz och bege oss hem, stodo vi länge och väntade på ångbåtarna, som kommo från olika platser vid Elbe och styrde mot Dresden. Men alla voro proppfulla av folk och gingo stolt förbi bryggan. Aftonen skred fram, och slutligen passerade den sista ångbåten. Det fanns ingen möjlighet för oss att komma från Loschwitz till Dresden den natten.

Vi rodde då i stjärnluset över floden till Blasewitz, där vi på gästgivaregården beställde en vagn. Medan vi väntade på, att man spände för, lyssnade vi till de sista replikerna av en föreställning man gav på en tillfälligt uppsatt teater.

Vi hörde hjälten förtvivlad vråla: "Ach, meine Mutter, ich sterbe!" därefter dundrande applåder och många steg av folk, som rusade utför trapporna.

Emellertid var vagnen i ordning. Det var en enspannare, och hästen som drog den, var en ridhäst, som varken hade anlag eller lust att draga en vagn. Den stannade varje ögonblick, till trots för alla pisksmällor och tillrop från kusken, som hela tiden försäkrade: "*Er geht wie ein Blitz!*"

Då vi närmade oss Dresden, fick den plötsligt lust att vika av och gå in genom porten till kyrkogården, vilket föreföll oss barn mycket hemskt. Emellertid nådde vi Dresden efter midnatt, och det tycktes oss, att vi gjort en äventyrlig färd.

Ett av de vackraste minnen jag bevarar från denna min första utländska resa, är från den tid körsbären voro mogna. Utanför Dresden sträckte sig långa alléer av körsbärsträd, dignande av bär. Ägarne till all denna rikedom hade låtit uppföra små hyddor, så kallade "*Kirschenhütten*" vid deras olika avdelningar av fruktträdplanteringar, och där kunde man till billigt pris få hela famnen full av de bästa körsbär. Stora skaror av människor vallfärdade dit ut, och när man försett sig med så mycket körsbär, som man kunde bära, slog man sig ned i gräset för att äta frukost. I små stånd kunde man få köpa bröd och korb och hade då en härlig måltid, som man njöt under bar himmel i det vackra landskapet.

Jag vet icke, om det ännu är seden, att dresdnerborna hålla till godo med detta slags lantliga nöjen, men säkert är, att dessa måltider i det fria smakade lika gott och voro betydligt mera poetiska än att äta frukost på en elegant och snobbig restaurang.

Ännu kan det förvåna mig, att våra föräldrar tilläto oss barn, att ensamma företaga så långa promenader. En gång kommo vi ut till *Plauischer Grund*, som då för tiden var ett vilt, ensamt ställe. Ett litet vattenfall störtade utför klipporna, omgivet av många olika slags träd. Vi voro mycket hänryckta över den härliga platsen, som vi trodde, att vi själva upptäckt. Men strax därefter kom ett helt resällskap gående, som blev stående för att se på vattenfallet. En av dem, en halvgammal dam, blev så gripen av vad hon såg, att hon började gråta högt och torka sig med näsduken i ansiktet i det hon framsnyftade: "*Wunderschön! Ach, — göttlich!*" Hennes vänner försökte lugna henne, men hon förtfor att vara i högsta grad upprörd. Vi barn sågo förvånade på henne och kunde inte begripa, varför hon grät så häftigt. Senare i mitt liv har jag flera gånger varit vittne till detta slags sentimentala utbrott av tyska damer, när de blivit rörda av musik eller natur och förvånat mig över, huru det är alldeles

Bomullstyger = Möbelyger = Gardiner

Prover på begäran. * * *
Precisera vad som önskas.

* Konstfliten, Göteborg.

TAPETKOMPANIET

Katarinavägen 7, STOCKHOLM

R. T. 9905. Telegr.-adr.: Tapetkompaniet.

Säljer bästa TAPETER över hela riket. Största sortering av modernaste in- och utländska kvaliteter till lägsta priser. Begär omgående prover från oss. Till landsorten mot postförskott eller efterkrav. Bästa inköpskälla för målare och större förbrukare.

motsatsen till vårt skandinaviska lugn och försiktighet, när det gäller att visa våra känslor, och på den andra sidan olik italiensarnas naturliga sätt att ge luft åt både sin glädje och sitt ogillande.

På det hela är det en underlig blandning av utpräglad spetsborgerlighet och något djupt poetiskt i det tyska folklynet. När man ser dem i vardagslivet, är det huvudsakligen det spetsborgerliga man får intryck av. De tyska damerna sysselsätta sig ju så ofantligt mycket med hushållet, att de tyckas ha en viss köksatmosfär omkring sig, och när man ser en tysk familj på en restaurang, där det är musik, lägger man märke till, huru "die Hausfrau" till och med där har sin strumpa att sticka på, medan föräldrar och ett par barn vänskapligt och ekonomiskt dela en sejdel öl. Men de lyssna till musiken, och man vet ju, att Tyskland äger största delen av den bästa musik, som skrivits. Vilket land kan egentligen uppvisa en sådan rad stora kompositörer och härliga lyriska diktare som Tyskland? Där finner man en naturlighet, en sann och sprudlande poesi och ett själsdjup, som kanske överträffar allt, vad andra länders kompositörer och diktare ha givit. Dock kan man också i den tyska musiken återfinna detta överdrivna "grossartige", detta, som man på svenska kallar "äppeltyskt" och detta allt för sött sentimentala, som egentligen är det motsatta av känsla, och att denna slags musik i Tyskland har sin stora popularitet, är otvivelaktigt.

Alla dessa karaktäristiska tyska egenskaper märkte jag naturligtvis icke, då jag var barn. Vi levde mest med våra föräldrar och gjorde våra ensamma promenader.

En gång kommo vi ända ut på landet till en stor gård, där man höll på att slå höet. En hel mängd hundar skrämde oss med sina vilda skall, men bonden, som ägde gården, kom oss vänligt till mötes, förde oss in i sin stora trädgård och gav oss körsbär. Vi berättade våra föräldrar vad som hänt oss, och då vi kort därefter lämnade Dresden, ville vi skriva till mannen och tacka honom, men då vi icke visste hans namn och adress, föreslogo vi min mor, att skriva: "Der gute Mann" utanpå brevet. Jag vet icke, om ett sådant brev blev avsänt.

Vår vistelse i Dresden var slut, och min fars kopia färdigmålad. Den blev ett mästerverk och den enda kopia, som ger ett sant begrepp om Rafaels Madonna di San Sisto.

Då vi kommo tillbaka till Köpenhamn, flyttade vi ut till *Ny östre Kalkbrænderi*, som låg vid Sundet, icke så långt från *Svanemøllen*; men närmare Köpenhamn. Vi hyrde ett hus i en trädgård, som tillhörde assessor Glahn, som själv, med sin familj, ägde ett vackert ställe strax bredvid i en stor, härlig trädgård. Han hade en fotogénfabrik, som inbragte honom rätt mycket. Då för tiden var *Östre Kalkbrænderi* riktigt på landet, och man hade nästan en timmes väg att gå till Köpenhamn.

Dannekvindeskolen fortsatte ännu, då Susette ännu icke var gift, och jag travade var dag den långa vägen till skolan i *Store Kongensgade*, men jag flög framåt på kärlekens vingar.

Om sommaren var det en vacker promenad, största delen av vägen under gröna träd. Om vintern var det mindre lätt. Just de åren föll mycken snö, och jag gick ibland på en smal

väg mellan höga drivor, till dess jag kom till Österbro, som på den tiden liknade *Købkes* stora tavla därifrån och icke, såsom nu, var en gata. För att skydda mig mot snön, hade min mor låtit göra åt mig ett par höga stövlar av samma snitt, som gossarna buro, men dessa väckte gatpojkarne munterhet, och när jag hade kommit innanför porten och sprang genom *Nyboder* fick jag då och då en gatpojke efter mig, som ropade: "titta på henne med stövlarna." —

Lika fort som jag skyndade mig till skolan, lika långsamt gick jag hem. Nu var ju det viktigaste av dagens händelser förbi. Vi hade alltid mycket få och lätta läxor, och jag gav mig god tid till att stå nere vid *Kastelgraven*, kring vilken den vita hagtornen blommade så rikt om sommaren, eller jag slog mig i sällskap med fiskargummorna, som gingo hem från staden.

På det hela taget var jag mycket ogenerad i att göra bekantskaper. Det var tråkigt att gå den långa vägen ensam, och när jag såg någon, som gick samma väg som jag, och som jag tyckte såg tilltalande ut, gav jag mig gärna i lag med dem. Det varade icke länge, förrän jag berättat dem, vem jag var, var jag bodde, i vilken skola jag gick och vilken makalös lärarinna jag hade. Jag antar, att det sällan intresserade dem, men jag måste ha luft för mina känslor. Det var också roligt att skrika så högt man kunde, när man gick genom Österport. Under den långa vävningen gav det så starkt genljud, när vagnarna körde, att ingen kunde höra, om man än ropade aldrig så högt.

En dag kom en herre bort till mig och sade i en hotande ton:

"Jag har nog sett, min lilla flicka, hur du kilar i väg till skolan, och hur du drar benen efter dig, när du går hem. Jag skall nog gå och tala om det för dina föräldrar."

Hans ord uppfyllde mig med förskräckelse, fast jag ju borde ha förstätt, att han varken visste, vem jag eller mina föräldrar var och fastän jag icke visste att jag gjort mig skyldig till något.

Min lilla bror gick också i skolan i *Store Kongensgade* i professor Mariboes gosskola mitt emot *Dannekvindeskolen*, men vi hade så olika skoltid, att vi aldrig följdes åt. Då sedan Susette gifte sig, upphörde min skolgång, och jag läste hemma med fröken Therese Lange, som hade flyttat ut till oss.

*

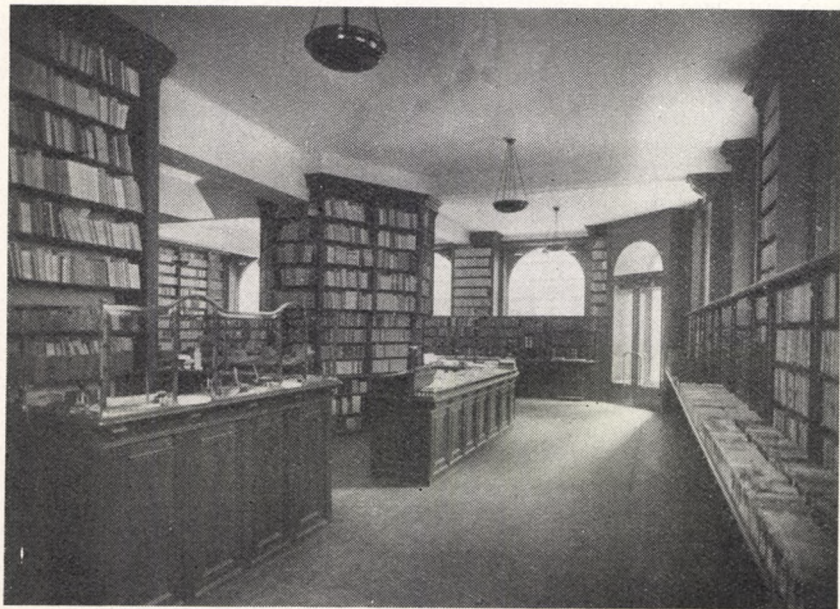
(Forts.)

En modern bokhandel.

EFTER DEN FÖR NÅGON TID SEDAN avslutade grundliga omgestaltningen av sina lokaler framstår nu A.-B. Nordiska Bokhandeln i hörnet av Freds- och Drottninggatorna i ett skick, som i fråga om moderna praktiska dispositioner och förnäm elegant prägel lämnar intet övrigt att önska. Bokvännen erfar ovillkorligen en känsla av andligt välbefinnande, då han träder in i den stora hörnlokalen med dess imponerande, välordnade litteraturskatter på alla kulturspråk. Här manifesteras sig diktningens och den vetenskapliga forskningens resultat i ett otal av volymer, vilka bokhandlet i sin ordning bidragit att ge en värdig infattning i skinn och smakfulla pressningar.

Och går man vidare genom de olika avdelningarna av facklitteratur, öppnar sig plötsligt till höger en av entréerna till Konsthallen — huvudentrén till densamma är från Drottninggatan — den nyaste länken i Nordiska Bokhandelns snabba utveckling. Man tror sig förflyttad till en privat mecenats konstgalleri: väggarna visa en skarpt begränsad, kräset vald samling av gammal konst, nederländare, fransmän, engelsmän, bokhyllor med konstlitteratur, ett fåtölj-omgivet bord mitt i hallen, likaledes fyllt med konsthistoriska verk, utsökta persiska mattor över parketens skiftande ytor och ett angenämt takljus belysande det hela — sådan är interiören, som möter besökaren. Naturligtvis är icke utställningen enbart ägnad äldre konst, utan skiftar med korta mellanrum för att ge prov på olika strömningar och olika ismer. Men ett är konstant: den förnäma prägel, harmonien, trevnaden.

Nordiska Bokhandelns utveckling har, tack vare sin initiativrike och energiske chefs stora arbetsinsats, blivit Nordens främsta affär i sin art. Också uppgick bokomsättningen det sistförflutna året till ej mindre än 3½ miljoner kronor.

Interiör från Nordiska Bokhandeln. — Konsthallen.

Pröva **Tuppens Zephyr**
och Ni köper ingen annan.

Carl Peter

Påhlssons
Teaterkonfekt
Högfin kvalitet.

FÖRLOVADE OCH NYGIFTA.

från Gustaf Vasa — ett högst sällsynt genealogiskt sammanträffande.

Löjtnant Henrik G:son Lagercrantz.

Fru Greta Lagercrantz.

DEN 3 JANUARI FIRADES PÅ WIRSBO bruk i Västmanland ett ståtligt bröllop, varvid löjtnanten i Livregementets husarer *Henric G:son Lagercrantz* sammanvigdes med fröken *Greta Lagercrantz*. Brudgummen är född 1891 och son till konteramiral Gustaf Lagercrantz och hans maka, född grevinnan Wrangel av Sauss, och bruden — född 1893 — är dotter till bruksherrn på Wirsbo, envoyén Herman Lagercrantz och hans maka Hedvig Croneborg. Som amiralen och envoyén äro bröder, bli alltså brudgum och brud sinsemellan kusiner.

Stamfadern för ätten Lagercrantz var assessor i Göta hovrätt på drottning Kristinas tid och han hade efter sin födelsestad Gävle tagit namnet Gavelius. Hans son Magnus Gavelius kom i unga år i fältmarskalken Karl Gustaf Wrangels privata tjänst, blev med tiden krigskamrerare och överkommisarie vid flotten och anlätades även träget i diplomatiska missioner, bl. a. till Hamburg och Paris. Som belöning för sina tjänster mot kronan upphöjdes han 1682 i adligt stånd med namnet Lagercrantz. Av hans efterkommande, vilka med få undantag stått i krigstjänst, ha flera med utmärkelse kämpat såväl i Karl XII:s krig som också under Karl Johan mot Napoleon, och även om flertalet av ättens officerare tillhört armén, räknar vår flotta två amiraler med namnet — nämligen förutom brudgummens far konteramiralen även den senares farbror, framlidne vice amiral Jacob Lagercrantz. Ättens diplomatiska traditioner från 1600-talet representeras i våra dagar på nytt av brudens far, vilken som bekant varit svensk minister i Washington.

Brudparets gemensamma farbröder och fastrar äro framlidne överste Carl Adolf Lagercrantz och den kände filantropen kaptan Jacques Lagercrantz samt änkegeneraliskan Sophie Warberg och fru Augusta Blomstedt, änka efter kammarherre Otto Blomstedt. Löjtnant Lagercrantz' och hans makas gemensamma farföräldrar voro den som militärskriftställare bekante översten, sedermera landshövdingen och statsrådet, Carl Gustaf Lagercrantz och hans maka Augusta Zethelius, tillhörande den kända stockholmsläkten. Genom henne äro brudparets fäder kusiner med bl. a. generaliskan Lotten Abelin, överste Carl och överdirektör Fredrik Zethelius, friherrinnan av Ugglas på Forsmark, häradshövding Wilh. Zethelius i Lidköping, överstinnan Ribbing i Stockholm och friherrinnan Ebba Wrede av Elimä i Finland. Statsrådinnan Lagercrantz, född Zethelius var dotter till brukspatron Erik Zethelius och Sofia Nordewall, i sin ordning dotter till den berömde mekanikern, överstelöjtnant Erik Nordwall, ädlad Nordewall och hans maka Fredrika Branting, genom vilken sistnämnda — sin mormors mor — amiralen och envoyén Lagercrantz blir femmänningar med Hjalmar Branting.

Genom en annan av sina gemensamma anmördrar från 1700-talet, Elisabet Skytte av Sättra, vars mor var född grevinnan Gyldenstolpe och vidare genom dennas mor, grevinnan Brita Oxenstierna, räknas löjtnant Lagercrantz och hans maka samma härstamning upp till ett flertal av våra mest frejdade historiska ätter — Banér, Sparre, Tre Rosor, Sture, Stenbock, Leijonhufvud, Posse, Ribbing, Brahe, Gyllenstierna, Bonde m. fl.

Vad så slutligen brudgummen ensam beträffar blir löjtnant Lagercrantz genom sin mor, född grevinnan Wrangel och vidare genom ätterna Kruse av Elghammar, Spens och Rytter av Skälboö ättling av Erik XIV:s dotter Virginia, från vilken han även nedstammar genom sin mors anmördrar inom ätterna Sprengtporten, Brahe, Koskull och Gyllenstjärn och genom dessa senare plus ätten Frankelin blir löjtnant Lagercrantz egendomligt nog också ättling av Erik XIV:s dotter Constantia. Och då han dessutom genom förfäder av ätterna Wrangel, Brahe, Stenbock och De la Gardie nedstammar från Johan III:s dotter Sofia Gyllenhielm — även i detta fall i dubbel måtto — kan han alltså på icke mindre än fem olika vägar räkna sin härstamning

Förlovning har eklaterats mellan fänriken vid Göta livgarde *Stig B:son Hasselrot* och fröken *Beatrice Bildt*. Fänrik Hasselrot är född 1896 och son till presidenten i Skånska hovrätten Berndt Hasselrot och hans maka, Gunhild Liljenroth, och fröken Bildt — född 1899 — är dotter till direktör Axel Robert Bildt i Stockholm och hans maka, född grevinnan Cronstedt av Fullerö.

Släkten Hasselrot förekommer i Dalsland redan i början av 1500-talet och är alltså av en för svenska borgerliga familjer högst aktningvärd och sällsynt ålder. Stamfadern var som vanligt bonde men redan i de första släktleden göra sig tre olika levnadsbanor gällande, som sedan troget följts av släktens manliga medlemmar, vilka med högst få undantag i nu snart 400 år varit antingen präster, jurister eller militärer. Och även släktens infödda kvinnor ha i påfallande grad varit gifta med män inom samma yrken.

Bland mera bekanta bärare av namnet må här nämnas karolinen, kaptan Anders Hasselrot, en av Magnus Stenbocks bussar, som var med vid Gadebusch och Tönningen och under kung Karls eget befäl även vid Fredrikshall. En sonson till denne var prosten och professorn Mathias Hasselrot, som en gång i ungdomlig hänförelse översatte den förhatliga Marseljåsen — det var år 1793 — ett företag som renderade honom en häktningsorder, undan vilken han måste fly till Tyskland. Längre fram blev han emellertid en högt aktad medlem av riksdagens prästerstånd och var bl. a. en av de ständernas deputerade, som stodo faddrar vid sedermera konung Oscar II:s dop. Professor Hasselrot är även märklig som den förste motionären i vår riksdag om inrättandet av ett allmänt folkskoleväsen och då detta hans förslag blev förkastat, öppnade han på egen bekostnad i sin församling i Västergötland — Särestad — vårt lands första egentliga folkskola. Med sin maka, Märta Beronius — en faster till Wennerbergs bekante "Gluten" — hade han två söner, Per och Carl Hasselrot. Den förre, som blev hovpredikant och kyrkoherde och liksom fadern även riksdagsman i prästerståndet, var gift med sin kusin Wilhelmina Beronius — en syster till "Gluten" — och denna släktgren står än i dag helt i kyrkans tjänst — bland deras söner märkas sålunda kyrkoherde Axel Hasselrot i Fägelås i Västergötland och kyrkoherden i Adolf Fredriks församling Carl Hasselrot.

Professor Mathias Hasselrots yngre son åter var den berömde juristen, häradshövding Carl Hasselrot, död 1890, även han i många år riksdagsman, först som ledamot av borgarståndet sedan av första kammaren, och känd bl. a. som upphovsman till lagen om kvinnans lika arvs- och giftorätt med mannen och som initiativtagare till våra första statliga flickskolor. Redan 1868 väckte han också motion om dödsstraffets avskaffande, som den gången antogs av andra kammaren men i första föll på en enda röst — frågan är som bekant ännu aktuell. Häradshövding Carl Hasselrot var gift tre gånger och efterlämnade inalles tolv barn, sex söner och sex döttrar, de senare samtliga gifta med präster eller jurister. Och nästan lika utpräglat som den förre släktgrenen uppehållit de eklelesiastiska traditionerna har denna gren av släkten ägnat sig åt jurisprudence, i det alla sex sönerna med ett undantag blivit framstående jurister och ämbetsmän. I detta led har dessutom släktens politiska läggning fått göra sig gällande vid konungens rådsbord — presidenten Hasselrot, den nyförlovade fänrikens far, var som bekant justitieminister i den Hammarskjöldska ministären. Den märkliga brödrakedjan omfattar framlidne häradshövdingen på Öland Carl Birger Hasselrot, som även han var känd riksdagsman och politiker och vars samtliga tre söner också gått den juridiska vägen, vidare häradshövding Mathias Hasselrot i Växjö — dessa två i faderns första gifte — generalmajor Pehr Hasselrot i Linköping, som alltså bildar ett militärt inslag i all juridiken och vars son är läkare — den andre medicus släkten haft — så presidenten Hasselrot själv och slutligen i samma gifte byråchefen Carl-Axel Hasselrot samt ensam i tredje gifte ex-

Fänrik Stig B:son Hasselrot.

peditionschefen Bror Hasselrot, inom parentes sagt jämt 40 år yngre än sin avlidne äldste halvbror.

Presidenten Hasselrots mor hette Hildegard Helander och två hennes systrar voro gifta med respektive två bröder Bergh. Ida Helander var gift med grosshandlaren Severin Bergh och mor till den nyligen avlidne krigsarkivarien Severin Bergh och Anna Helander var maka till professor Edvard Bergh — den berömde målaren — och mor till den ävenledes nyss bortgångne konstnären, överintendenten Richard Bergh.

Ätten Bildt, som fänrik Hasselrots fästmo tillhör, är en urgammal skandinavisk släkt, som enligt traditionen går tillbaka ända till tiden för slaget vid Svolder, i det en av Olav Tryggvasons män på skeppet Ormen Lange, Sigurd Bilder av Sogn skall ha varit släktens stamfader. Och enligt en annan legend deltog en av ättens förfäder i det första korståget till den heliga graven och denne Bildt skall till lön för sin tapperhet av hertig Gottfrid av Bouillon fått hans dotter, prinsessan Blanceflor, till äkta och de tre liljorna till vapen, som ätten än i dag för. Allt detta tillhör emellertid sagan, men säkert är, att ätten, som till sitt ursprung är norsk, redan under medeltiden tillhörde den danska adeln och var bosatt på Jutland, varifrån den på 1500-talet överflyttade till Bohuslän och där kom i besittning av det stora Morlandagodset på Orust.

Vid Bohusläns avträdande till Sverge 1658 blev så ätten slutligen svensk — en mindre vanlig inter-skandinavisk utveckling. Knut Bildt naturaliserades samma år som svensk adelsman men då denne under kriget med Danmark 1675 tog parti för sitt förra hemland, dömdes han förlustig släktgodset Morlanda, som i stället förlänades åt generallöjtnant Hans Georg Mörner, som också samtidigt blev friherre till Morlanda och vars ättlingar än i dag bära namnet Mörner af Morlanda och detta trots att godset aldrig kom i hans ägo — enligt uppgift på grund av de underlydandes energiska fasthållande vid sin gamla husbondesläkt. Också återfick Knut Bildts son Daniel redan efter några år godset, som allt sedan dess gått i arv inom ätten Bildt ända till 1881. Denne Daniel Bildt, som i motsats mot fadern alltid var svenska kronan trogen — han utmärkte sig bl. a. i slaget vid Hälsingborg mot danskarna 1710 — dog som överste 1723 och från honom och hans maka, friherrinnan Katarina Rehinder nedstammar hela den nu levande ätten, av vilken en yngre gren med den som Karl XV:s förtrogne bekante generalmajoren och överståthållaren, sedermera riksmarskalken och statsministern Gillis Bildt 1864 fick friherrlig värdighet. Dennes två söner äro envoyén i Rom friherre Carl Bildt och f. d. generalstabschefen, general Knut Bildt. Huvudman för den äldre — adliga — grenen är direktör Axel Robert Bildt, den nyförlovade fröken Bildts far, och hans enda syster Hedda Bildt gifte 1910 som änka efter greve Mauritz Lewenhaupt om sig med den bayerske kammarherren greve Ludwig Fischler von Treuberg och är med honom bosatt på det magnifika slottet Holzen vid München, som från huset Hohenzollern genom arv kommit i ätten Fischler von Treubergs ägo — greve von Treubergs farfars mor var nämligen född prinsessa av Hohenzollern.

Som förut nämnts heter fröken Beatrice Bildts mor i sig själv grevinnan Cronstedt och då hennes farmors mor var född grevinnan Wrangel af Sauss blir grevinnan Bildt, född Cronstedt, fyrmänning med den här förut omnämnde löjtnant Henric Lagercrantz. På sitt moderne — Cronstedt — och vidare genom ätterna Cederström, Wrangel, Sparre, Stenbock och De la Gardie får fröken Bildt också samma härstamning som löjtnant Lagercrantz upp till Johan III och Gustaf Vasa.

KARL LÖFSTRÖM.

Ännu är det ej för sent
att prenumerera på
IDUN 1920!

Vita Nätter. Ur en drömmares memoarer. Av Fjodor Dostojevski.

Översättning från ryskan av Ellen Rydelius.

"... Eller skapades han blott
Att en sekund
I mitt hjärtas grannskap dväljas..."
Turgenjev.

FÖRSTA NATTEN.

DET VAR EN UNDERBAR NATT, EN sådan natt, som vi kanske blott få uppleva, då vi äro unga, älskvärde läsare. Himlen var så stjärnklar, så ljus, att man vid dess åsyn ofrivilligt måste fråga sig: kan det verkligen leva förargade och nyckfulla människor under en sådan himmel? Detta är också en ungdomlig fråga, älskvärde läsare, mycket ungdomlig, men måtte Gud oftare sända den in i ditt hjärta!... Då talade jag om nyckfulla och förargade människor, kunde jag ej undgå att minnas mitt sedesamma uppförande hela denna dag. Ända från morgonen hade jag plågats av ett märkvärdigt svärmod. Jag tyckte plötsligt att jag, som redan förut var ensam, övergavs av alla och att alla drogo sig undan från mig. Envar har då naturligtvis rätt att fråga: vilka voro dessa "alla"? Ty det var nu redan åtta år som jag bott i Petersburg och nästan icke gjort en enda bekantskap. Men vad skulle jag med bekantskaper? Jag känner ju ändå hela Petersburg, det var just därför jag tyckte att alla övergävo mig, när hela Petersburg gjorde sig i ordning för att fara på sommarnöje. Jag började känna mig förfärligt ensam, och i hela tre dagar irrade jag omkring i staden djupt sorgsen, faktiskt utan att förstå vad det var fatt med mig. Antingen jag gick på Nevski eller i Sommarparken eller strövade längs kajen, — såg jag icke ett enda ansikte av dem som jag var van att möta på samma ställe vid en viss tid hela året om. De känna naturligtvis icke mig, men jag känner dem. Jag känner dem väl, jag har studerat deras fysionomier, och jag gläder mig, då de äro glada, och jag får spleen, då de se dystra ut. Jag har nästan blivit god vän med en liten gubbe, som jag möter var dag Gud ger vid ett visst klockslag på Fontanka. Hans fysionomi är så värdig och tankfull, han småpratar hela tiden i skägget och svänger med vänstra armen, och i den högra håller han en lång knölig käpp med guldkrycka. Även han har observerat mig och hyser intresse för mig. Om det skulle hända, att jag på ett visst klockslag icke var på den sedvanliga delen av Fontanka, är jag viss om att han skulle gripas av missmod. Det är därför som vi ibland nästan hälsa på varandra, särskilt när vi båda äro på gott humör. Härondagen, då vi ej sett varandra på hela två dagar och sedan möttes den tredje, hade vi redan tagit åt hatten, men lyckligtvis kommo vi ihåg oss i tid, läto händerna sjunka och gingo med sympati förbi varandra.

Jag är också bekant med husen. När jag går där, är det som om vart och ett sprang fram ett stycke på gatan, tittade på mig med alla fönstren och nästan sade: "Goddag! Hur står det till? Jag mår bra, Gud vare lov, och i maj månad skall man bygga på mig en våning". Eller: "Hur står det till? Jag skall repareras i morgon!" Eller också: "Jag var nära att brinna upp och blev så förfärad" o. s. v. Jag har mina favoriter bland dem, mina intima vänner. En av dem tänker undergå behandling i sommar hos en arkitekt. Jag skall med avsikt gå på besök var dag, så att man icke kurerar ihjäl min vän, Gud bevara honom!... Men aldrig skall jag glömma historien med det lilla vackra,

ljusröda huset. Det var ett sådant litet nätt stenhus, det såg så vänligt på en, det blickade så stolt på sina klumpiga grannar, att mitt hjärta fröjdade sig, när jag kom att gå förbi. Plötsligt i förra veckan, när jag går förbi på gatan och ser på min vän, får jag höra ett klagorop: "De måla mig gul!" De bovarna! De barbarerna! De skonade ingenting, varken pelarna eller gesimserna, och min vän blev gul som en kanariefågel. Jag var nära att själv få gulsot, så förargad och gallsprängd blev jag, och jag är ännu i dag icke i stånd att träffa min vanställda stackars vän, som man målat om i det Himmelska Riketets färg.

Ni förstår alltså, käre läsare, på vad sätt jag är bekant med hela Petersburg. Jag har redan sagt, att jag i hela tre dagar pinades av oro, innan jag anade orsaken. Ute på gatan kände jag mig illa till mods (*han är inte här, och den syns icke till, vart har den och den tagit vägen?*) — och hemma var jag icke heller på humör. Två kvällar satt jag och grubblade: vad är det jag saknar i min vrå? Varför känns det så tafatt att stanna hemma? Och villrådig betraktade jag mina gröna, nedrökta väggar, taket, där Matrjona med stor framgång fick en spindelväv att växa, jag granskade hela mitt möblemang, mönstrade varje stol, medan jag tänkte: Kan ske felet ligger här? (ty om bara en stol hemma hos mig icke står såsom den stod i går, så är jag icke mig själv), jag såg in genom fönstret, men allt var förgäves... jag blev icke lättare till mods. Jag kom till och med på den tanken att ropa in Matrjona och gav henne på fläcken en faderlig tillrättavisning för spindelväven och för oordentligheten över huvud taget. Men hon endast betraktade mig med förvåning och gick sin väg utan att svara ett ord, så att spindelväven hänger ännu i dag välbehållen på sin plats.

I morse begrep jag äntligen hur det hängde ihop. Ja visst! De schappade ju i väg ifrån mig ut på landet! Förlåt det triviala uttrycket, men jag tänkte icke på fint språk då... ty alla människor i Petersburg hade flyttat eller höllo på att flytta ut till landet. Varje aktningvärd herre med solitt yttre, som tog en droska, förvandlade sig nämligen i mina ögon strax till en aktningvärd familjefar, som efter de dagliga yrkesplikterna utan bagage begav sig ut i sin familjs sköte på landet. Och varje person jag mötte hade nu en alldeles särskild min, som nästan tycktes säga till var och en som kom i hans väg: "Vi äro bara inne så här en passant, mitt herrskap, om två timmar fara vi ut på landet." Öppnades det ett fönster, på vilket först några smala fingrar, vita som socker, trummat en stund, och stack en vacker flicka ut huvudet för att ropa på en månglare med blomkrukor, genast, ögonblickligen inbillade jag mig, att dessa blommor köpte hon icke som vanligt, jag menar, icke alls för att njuta av våren och blommorna i den kvava stads våningen, utan nu, mycket snart, skulle alla fara ut på landet och taga blommorna med sig. Icke nog därmed, jag hade redan gjort sådana framsteg i mitt nya egendomliga upptäckarkall, att jag redan ofelbart, av blotta utseendet kunde avgöra på vilket lantställe var och en bodde. Invånarna på Kamenni Ostrov, Aptekarski Ostrov eller Peterhovsvägen utmärkte sig genom utstuderat fina manér, eleganta sommarkostymer och präktiga ekipage, i vilka de foro till staden. Som margästerna från Pargolovo och platserna längre bort imponerade vid första ögonkast genom sin klokhet och soliditet, invånaren

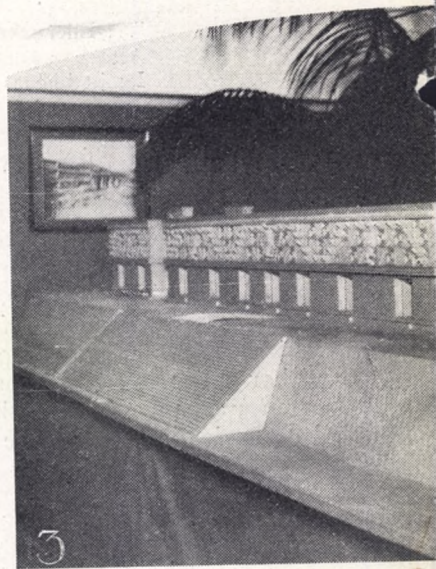
på Krestovski Ostrov utmärkte sig genom sin orubbligt glada min. Om jag råkade möta en lång procession av åkare, som med tömmarna i hand lättjefullt gingo bredvid lassen, där man staplat upp hela berg av diverse möbler, bord, stolar, turkiska och icke turkiska divaner och övrigt husgeråd, ovanpå vilket det ofta, högst uppe på lasset, tronade en klen köksa, som vaktade husbondefolkets egendom som sin ögonsten, eller såg jag de med husgerådssaker tungt lastade båtar, som gledo fram på Neva eller Fontanka på väg till Tjornaja Rjetjka eller öarna, så blevo lassen och båtarna i mina ögon tiofallt, ja hundrafallt flera. Det såg ut som om alla gjorde sig i ordning och reste, alla människor flyttade i hela karavaner ut på landet. Det såg ut som om hela Petersburg hotade att förvandlas till en öken, så att jag slutligen blev skamsen, förnärad, sorgsen. Jag hade faktiskt ingen att resa till på landet och ingen anledning att fara bort. Jag var redo att ge mig i väg med varje lass, att resa bort i sällskap med varje herre med aktningvärt yttre, som tog en droska, men ingen av dem, ingen enda människa uppmanade mig till det, som om man glömt mig, som om jag i själva verket varit en främling för dem!

Jag gick mycket och länge, så att jag efter min vana redan lyckats fullständigt glömma av var jag var, då jag plötsligt befann mig vid en av stadens tullar. Ögonblickligen blev jag glad till mods, jag spatserade på andra sidan tullbommen, bland nysädda fält och ångar, jag märkte inga trötthetsstecken, jag kände bara med hela min varelse, att en börda föll från min själ. Alla som åkte förbi sågo så vänligt på mig, att de faktiskt nästan hälsade, alla voro så glada över något, varenda en rökte cigarr. Även jag var så glad som jag ännu aldrig varit förr. Det var som om jag plötsligt varit i Italien, — så starkt intryck gjorde denna natur på mig, den halvsjuke stadsbon, som var nära att kvävas inom stadens murar.

Det ligger något oförklarligt rörande i vår Petersburgsnatur, när den vid vårens intåg plötsligt visar hela sin makt, alla sina av himlen förlänade krafter, då den lövas, smyckas sig, pryder sig med brokiga blommor. Liksom ofrivilligt erinrar den mig om den avtärda och sjuka unga flickan, som ni ibland betraktar med medlidande, ibland med en viss medlidssam kärlek och ibland helt enkelt icke märker, men som plötsligt, för ett ögonblick, liksom händelsevis blir oförklarligt, underbart vacker, och häpen, hänförd, frågar ni er: vilken kraft kom väl dessa sorgsna, tankfulla ögon att glänsa av en sådan eld? Vad lockade fram blodet på dessa bleka, avtärda kinder? Vad var det som ingöt lidelse i dessa ljuva drag? Vad kommer detta bröst att hävas så häftigt? Vad framlockade så oväntat kraft, liv och skönhet i den stackars flickans ansikte, vad kom henne att lysa upp i ett sådant leende, att livas av ett så blixtrande, gnistrande skratt? Ni ser er omkring, ni söker någon, ni anar orsaken. Men ögonblicket glider förbi, och i morgon möter ni kanske åter samma tankfulla och förströdda blick som förut, samma bleka ansikte, samma ödmjukhet och skygghet i rörelserna, och även ånger, till och med spår av dödligt svärmod och förtret över stundens förvillelse. Och det gör er ont, att den flyktiga skönheten vissnade så hastigt, så oåterkalleligt, att den glänste framför er så bedrägligt och fåfängt, det gör er ont, därför att ni icke hann att älska henne...

(Forts.)

Från skilda håll. Bild

1. Från senaste oroligheterna i Berlin. Säkerhetsvärnnet posterande vid foten av Bismarcksstatyn för att skydda riksdagsbyggnaden. 2. Prydnadsbrons — 3 meter hög — från Japan, 1850-talet. Förekommer å den nu pågående Etnografiska utställningen (se texten sid. 83). 3. Mitratemplet i Central-Amerika, betecknat som ett av världens skönaste byggnadsverk. (Etnografiska utställningen.) 4, 6, 7, 15, 16. Scener ur den nya filmen "Karin Ingmarsdotter" ur Selma Lagerlöfs "Jerusalem", som får sin premiär å Röda kvarn den 2 febr. (Karin Ingmars dotter fru Tora Teje, bild 4.) 5. Röda Korsstationen vid Brandenburger Thor i Berlin, som dygnet om står rustad för att ingripa vid olycksfall och upplopp. 8. Sten Stureminnets 400-årsdag firas vid Sten Sturemonumentet utanför Ulricehamn. Den 19 jan. i år hade jämt 400 år för-

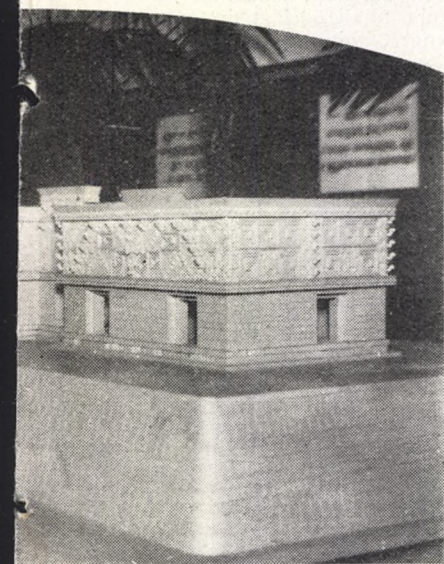

10

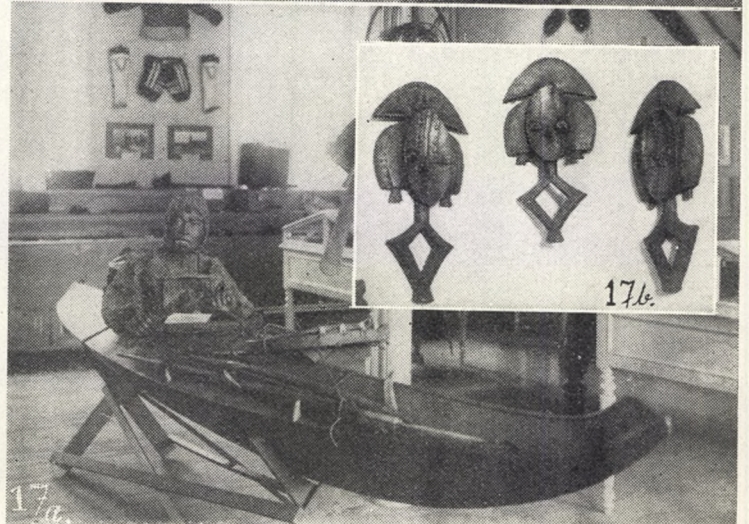
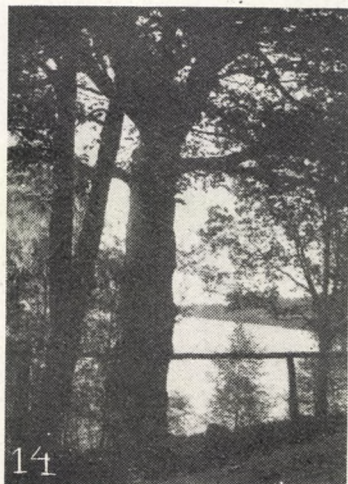
11

12

der till dagskrönikan.

flutit sedan Sten Sture d. y. i slaget mot danskarna sårades till döds å Åsundens is invid Bogesund eller det nuvarande Ulricehamn. Detta skedde på östra stranden ett par kilometer söder om staden invid en enligt sägnen ända till vår tid bevarad ek, som kallas för "skottek". 9. Aztekisk kvinna från Salvador krossar majs. (Etnografiska utställningen.) 10. Minnesstenen över Sten Sture d. y. vid Skottek. 11. Herr Palme som prästen Sang i Björnsöns "Över förmåga" på Dramatiska teatern. 12. Herr Henning och fröken Wessel som Sangs barn. 13. Herr Bergvall som prästen Bratt. 14. "Skotteken". 17 a. Eskimå från Alaska. 17 b. "Förfädersbild" från Kongo. (Etnografiska utställningen). 10, 5, A. Francke foto. 2, 3, 9, 17, O. Ellqvist foto. 8, J. E. Hulander foto. 10, 14, Gustaf Ewald foto. 11-13, Almberg & Preinitz foto.

13

14

17a

17b

15

5

Litteratur.

VAR SKÖNLITTERATUR AV I DAG HAR i fråga om bonderomaner ej att uppvisa något motstycke till den norska bondeskildringen sådan den höjts till mästerskap av Knut Hamsun i hans senaste brett lagda romaner med deras konstnärliga kraft och originella stil.

"Tidens gestalter" av *Fredrik Persson*, som utkom i julas, är emellertid en skildring från svensk skogsbygd, som har ganska avsevärda förtjänster, om man ej ställer för stora fordringar på ursprunglighet i sättet att se och på den psykologiska analysen.

Författaren har gripit sig an med att skildra en hel bygd och en hel bondestams öden uppe i en svensk gränstrakt mot Norge. Folket däruppe i Edsdalen, förut troget fortsättande fädernas odlargärning, har kommit under den nya tidens valde, d. v. s. det har för snöd vinnings skull lockats bort från sina enkla vanor och sina redliga förväpande och blivit fala för guld och andra därmed förknippade njutningar.

Lockfågeln heter patron Oveson, som köper böndernas skogar, anlägger sågverk och förtjänar grova pengar, något som i sin ordning frestar traktens storbönder att själva slå sig på fabriksrörelse och bli penningmatadorer. Hur det är råka de emellertid i händerna på Oveson, som är deras överman i slughet och affärstransaktioner; han blir till slut bygdens onda ande och hans framfart, utan hän-

syn till medmänniskors väl och ve, utmynnar i en katastrof, som stäcker hans liv.

Men boken har jämväl ett par andra huvudpersoner, vilka representera ett religiöst element i skildringen; nämligen två präster, den gamle Jonas Piscator och den unge Salomon Brede. När Piscator i bokens början rycker upp i handlingen har han vissa likheter med den förfallne Gösta Berling, en man som sparat ur och bedövar sig med alkohol, då själens svartalfer ansätta honom som svårast. Men efterhand ser han sig ur förnedringen och blir som förut en sann och kärleksfull ordets förkunnare för sin ganska svårhanterliga menighet. Den andre själasörjaren, Salomon Brede — en av — kvinnoförloren Ovesons många ättlingar — skildras i förstone som en asket och glödande förkunnare av de kristna buden, men han hemfaller sedan åt en penningdyrkan, som gör honom till en gränsbygdens Harpagon. Det är faderns många dåliga anlag, som gå igen hos sonen. Även däri liknar han sina dagars upphov, att han blir ockrare, en obarmhärtig utpressare av sina gäldenärer bönderna. Dessa båda prästgestalter äro skildrade med synnerlig omsorg, deras religiösa gåning, ofta häcklad och föraktad av bönderna, går som en häcklad av etisk kraft och humanitet genom gränsfolkets jordbundna liv, och Salomon Brede blir något av en Brand genom de krav på helhet i tro och gärningar han ställer på sina medmänniskor — tills penningen bringar honom på fall och driver alla hans dåliga instinkter i dagen.

Omvandlingen kommer dock i någon mån överras-

kande; man har svårt att tro på Bredes smutsiga girighet och hans brutalitet i såväl ord som gärningar, därför att ej något av dessa karaktärsdrag voro skönjbara innan han fått kännedom om sin härkomst. Det förefaller som om medvetandet att vara son av en dålig far skulle totalt ödelagt det bättre i hans natur — en omgestaltning, som nog låter psykologiskt försvara sig, men som i detta fall krävt en mera bindande motivering. Däremot framstår Jonas Piscator övertygande för läsaren i sitt glödande trosnit och sin upphöjda människokärlek. Den gamle prästens avsked från församlingen, då han känner döden komma för att dra slutstrecket under hans gärning, har vackra detaljer, men skildringen försvagas genom sin onödiga längd, och själva döds-scenen har fått en grell teatralisk anstrykning. Det är som om författaren stått och väntat på en sluteffekt för att ge signalen till rida.

Men Tidens gestalter äger i alla fall, trots brister i den psykologiska utredningen och oaktat sin tyngande bredd och sitt skattande åt denna romantiska ideal, åtskilliga förtjänster på folklivsskildringens område. Det är must och färg i tyvsnälla och berättaren äger skapande fantasi samt en avsevärd fond av kännedom om den bygd han valt till stoffkälla.

E. H.—n.

Medan ridån är uppe.

HUGO ALFVÉN-KONSERTEN PÅ KGL. teatern under komponistens egen ledning bjöd både nytt och gammalt ur den begåvade tondiktarens alstring. Det nya bestod av en elegi, ägnad minnet av Emil Sjögren, samt en symfoni (nr 4 c-moll) Från havsbandet, medan de tidigare uppförda fetsspelet och korbballaden Unge herr Sten Sture fyllde programmets övriga del.

Anmälarerna har alltid erfarit en känsla av högtid inför Alfvéns musik — den är livsbejakande i sin melodiska friskhet och dess sant konstnärliga form vet ej av förkonstling. Han går fri från den kunnige musikteoretikerns torrhet, som gör musik, skickligt, invecklad, känslodödande. Hos Alfvén möter man ingivelse, organskönt liv, fantasifyllda perspektiv.

Från havsbandet utgör en enda symfonisk sats, där de olika delarna gripa in i och påverka varandra. Den ledande idén är människans och naturens livskamp sådan stormar, passioner, drömmar och åtrå forma den. Känslans rörelser i människohjärtat och elementens utbrott eller milda yttringar i naturen skapa denna tonväv av glödande harmonier och brusande ackordföljder. Även mänskörösten — representerad av en tenor och en sopran — griper in, klingande ur ett osynligt fjärran, först klagande och trånande var för sig, sedan förenade till en jublande duo.

Ingenting är nytt under solen, allra minst den symfoniska programmusikens idéer som i otaliga fall bygga på naturstämningar och människans och kvinnans längtan till varandra. Allt beror av det personliga uttrycksättet. Alfvéns nya symfoni äger ej egentlig originalitet, såsom flera av hans föregående verk, men det är ett intressant arbete och där finns enskilda partier av stor skönhet. Att orkesterformen är glänsande behöver icke sägas. Hovkapellet spelade ypperligt det svåra verket. — I Sten Stureballaden fäste man sig särskilt vid körens mäktiga och homogena klang. Stämmorna voro sammansatta av O. D. och Kgl. teaterns maskör. Efter konsertens slut hyllades Alfvén med lagerkransar, touche från orkestern och ovationer från den fullsatta salongen.

Leo Falls "Dollarprinsessan" har än en gång ådagalagt sin förmåga att fånga Oscarsteaterns publik. Men hur skulle också operettens vänner kunna motstå fröken *Naima Wifstrands* spirituella konstnärskap, en dramatisk glänsande tolkning av den unga amerikanskan, som till på köpet har förtjänsten att verka fullt autentisk. Även rollens vokala del sköter hon tillfredsställande, oaktat stämmans ringa volym. Temperament och intelligent uppfattning finns i stället så mycket mera.

Övriga rollinnehavare äro hrr *Ringvall*, *Ottoson* och *Schröder* samt fru *Meissner* och fröken *Folmer Hansen* och de spara ej på det goda humöret för att bilda en värdig folie åt dollarprinsessans glada levnadslopp.

ARIEL.

Två dansartister, vilkas var och en i sitt slag förstklassiga konst på ett intressant sätt kontrasterade mot varandra, hade Stockholmspubliken tillfälle att se på dansaftonen den 22 jan. på Mus. akad., då vår nordiska välkända danskonstnärinna Ronny Johansson, vars konst präglas av en sund och graciös humor, hade med sig allierat S'ent M'Ahesa, en europeiskt bekant artist, som på en gång sensitiv och spänstig gett nytt liv åt det gamla Egyptens kantiga stil. Förtjust publik och mycket blommor.

VOLTA

elektriska
resestryckare med
packtas först i kofferten

**ELEKTRISKA
AKTIEBOLAGET**

VOLTA
ULVSUNDA PR. STOCKHOLM
UTSTÄLLN. BIRGERJÄRISG. 21

STEINWAY

Ensamagentur för Steinway & Sons
Lundholms Planomagasinet
Skeppsbergsgatan 39, Stockholm.

Bästa ingredienser

vid småbak förtjäna bli
behandlade med bästa
jäsningsmedlet. Gooda-
Jästmjöl är bäst och på-
litligast.
Säljes överallt i burkar &
25, 40 och 75 öre.

Handels-A.-B. Sten Sjögren & C:o, Göteborg

Nº 1
av alla tvättmedel är
Tvättpulvret
RENNEN

SCHÉELS
FABRIKER, AKTIEBOLAG
GÖTEBORG

**PHOSPHO-
ENERGON-
PILLER**

FÖRORDAS AV LÄKARE

☉ Vid allmän svaghet,
nervositet, överansträng-
ning och sömnlöshet ☉

SÄLJES ENDAST I APOTEK

A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

**Från kultiverad forntid
och barbarisk nutid.**

En intressant etnografisk utställning på
Vetenskapsakademien.

(Se bilderna på uppslagssidorna.)

PÅ DEN ETNOGRAFISKA UTSTÄLLNINGEN på Vetenskapsakademien i Stockholm mötas forntid och nutid med så att säga ombytta roller: grinande fetischer från Afrikas urskogar tala om nutida primitivitet, och stensulpturer från Centralamerika vittna om för länge sedan svunna kulturer. Innan man kommer in till samlingarna från Kongo och Centralamerika, står man emellertid i en sal, som rymmer föremål från Grönland, hopsamlade 1916—17 av Thorild Wulff, vilken ju på en senare färd där uppe satte livet till. Där finnas eskimadräkter, ovanligt vackra och fina i sin färgsammansättning, ett grönländskt "sommartält", kajaker o. s. v. Allt gör intryck av visserligen primitivitet, men samtidigt (i motsats till negersakererna) något rörande rent, som väl låter sig förenas med föreställningen om det arktiska folkets levnadsförhållanden. Kan det inte också ge en föreställning om ett slags arktiskt paradys, åtminstone i avseende till oberördheten, att de här även företrädda polareskimäerna, jordens nordligast boende stam, trodde sig vara de enda människorna i hela världen, ända tills Ross upptäckte dem 1818? När de först fingo se de vita, måste de alltså ha haft ungefär samma sensation som vi skulle få, om plötsligt en invånare från en annan planet dumptes ner bland oss.

Från polartrakterna med deras godsinta och milda befolkning kommer man på utställningen plötsligt rakt in i det svartaste Afrika, företrätt av de samlingar, som missionären teol. d:r Laman och major Arrhenius hopbragt från Kongo. Här finnas "förfädersbilder" — ornerade träpalatter, som infödingarna tro gömma deras förfäders själar och som de omsorgsfullt dölja inne i skogarna, fetischer, tillhörande de hemliga sällskap, som äro mycket vanliga bland negrerna o. s. v.

De intressantaste av alla äro emellertid samlingarna från Centralamerika och Mexico, — minnen av azteker, tolteker, zapoteker, mayafolk och allt vad de heta, dessa högtkultiverade indianstammar, som spanjorerna träffade på vid sitt inträngande på 1500-talet. Keramiksakerna, vita med svarta linjeornament, ha rätt mycket prisats, men äro skäligen primitiva i sin ornamentering. Men stensulpturerna däremot! En del reliefer erinra en om vad som grävts fram i en helt annan trakt av jorden — på de babyloniska slätterna. Inför andra skulpturer — en sammankrupen fågel, ett människohuvud — kommer man att tänka på figurer från Nötre-Dame, vår egen stora medeltidsdöme — bara tycker man, att dessa fornamerikanska äro bra mycket räre gjorda. En kanske tillfällig, men förundransvärd likhet i alla fall, och man kommer inför den ihåg, hur spanjorerna i de gamla aztekernas religionsbruk funno sådana — visserligen starkt förgrofvade — likheter med kristen kult, att de kunde bara förklara dem som djävulsfunder. Vad ligger då bakom denna likhet? undrar man. Är det inte så, att i både det ena och andra fallet den primitive konstnären, samtidigt med att han börjat arbeta med de konstruktiva problemen, alltså, kanske delvis omedvetet, är naturalist, och kanske är det denna tväsidighet, som ger alstren deras egenartade mystik. Och vidare: över en del av dessa fornsaker ha seklerna själva brett ett skimmer av skönhet: hela behandlingen verkar mjukare genom att det skarpa i detaljerna suddats ut. Det är detta som våra modernaste konstnärer medvetet söka uppnå — alltså: också här mötas, sällsamt att säga, forntid, och nutid — — Och vad skola männe våra egna sena efterkommande säga, när de ur seklernas aska grävt fram vår tids skulpturer? — kanske liksom vi säga nu: "vitnen om mycken skönhetskänsla, tala de på samma gång om en rå och barbarisk tid" — ja, låt oss hoppas, att de skola ha kommit så långt, att de kunna säga på det viset!

E. TH.

I D U N

de svenska hemmens
tidning, bjuder alltid
på ett gott innehåll.

UPPMANA EDRA VÄNNER
ATT PRENUMERERA!

**GAHNS
TVALAR**

**FÖRSTKLASSIGA
GULDMEDALJ STOCKHOLM 1897**

MUSTAD'S
"SOLO-GRÄDD"

Marknadens absolut
högsta kvalitet av
GRÄDD-MARGARIN

Brana - Kaffe

av gammal, välkänd
tillverkning finnes nu
åter att tillgå överallt.

Berett av svenska växt-
produkter, huvudsakligen
spannmål. Ger en
kraftig, härlig kaffe-
dryck, oskadlig för
hälsan.

Helkilo 2: 25,
halvkilo 1: 25.

MAN SOVER KUNGLIGT UNDER

Duntäcken

Svensson & Bourghardt

Enda specialfabrik i Norden

Ri. 20. Vinslöv Ri. 121.

Det är hushållning

med hälsan att i hemmet alltid ha tillhands den medicinska bröst-tabletten

SALAM

Förordad av Prof. C. B. Mesterton, Uppsala. Säljes överallt i askar å 50 öre.

NYA OCH BÄTTRE TRYCKKNAPPAR FRÅN NORDAMERIKAS FÖRENADE STATER

TWINITY härstammar från Nordamerika. Den kommer att vinna Eder ynnest därför att TWINITY betjänar Eder bättre än någon annan.

TWINITY har en evinnerlig fjäder som håller fast till Eder finger öppnar densamma. TWINITY förändrar aldrig sin originala glans; alltid ny och glänsande som en ny slant. Ar garanterad att inte förlora glansen. Ar så flat att inte strykjärn eller vridmaskin kan krossa en TWINITY. Kanterna äro mästarekapligt prässade vilket förhindrar traderna eller tyget från att skäras.

TWINITY tryckknappar levereras på anslående färglagda kartor. Där är sex storlekar—i svart och vitt—en passande storlek att användas för alla tyger.

Försök TWINITY tryckknappar—Om Eder handlare händelsevis inte har dem på lager så skicka hans namn på samma gång som Ni inneslutar en dollar, endera i Postanvisning eller Bankväxel, och vi skola sända Eder, postarvode betalt, fyra kartor (144 tryckknappar) i svart och vitt.

FEDERAL SNAP FASTENER CORPORATION
25-29 West 31st Street Dept. S1 New York
Kabel adress: Effesefco Newyork All codes

Hemmens kamp för tillvaron.

En artikelserie från ett land där utvecklingen gått snabbare än hos oss.

Av SARI IVARSON.

(Forts. fr. nr 2).

EFTER KRIGETS UTBROTT BLEV det allt svårare i Amerika att få tjänare; fastän lönerna fördubblades i somliga fall, så försvunno allt flera från tjänarnas förut så välfyllda led. De flesta hem försökte draga in på tjänarnas antal. Många hem upplöstes alldeles. Hela familjer flyttade till de s. k. apartment-hotellen, där ett eller flera rum kunde hyras för någorlunda dragligt pris, och måltiderna serverades i stora gemensamma matsalar. Hotelliv kan aldrig bliva vad hemlivet bör vara, det tjänar ingenting till att försöka bortresonnera den saken. Hemälskande personer och barnvänner klagade och klaga ännu i tidningarna över att barnen berövats sin dyrbaraaste ägodel: hemmet och dess hägnande och för dem fria grund. Herrar arkitekter fingo huvudbry. De försökte lösa det kinkiga problemet genom att bygga hemmen ändå mera praktiskt än förut. De talade om kooperativa hushåll och föreslogo än det ena och än det andra. Affärsmännen kastade sina trumfkort på bordet, de arbetsbesparande maskinerna och alla preparerade födoämnen, medan platsanskaffningsbyråerna och fruarna klagade allt högljudare över bristen på tjänare.

En hörska är det nu nästan omöjligt att få, fastän hon erbjudes 60—70 dollars i månaden. "Storkokerskornas" löner hava däremot ej nämnvärt höjts. De äro såsom förut omkring 100—125 i månaden. De senare finnas i hem där det ej är mindre än 20 tjänare, och minst fyra av dem i köket. Av en sådan kokerska fordras oerhört mycket, bland annat att hon minst två gånger om året går på kurser i matlagning och uppläggning, som ges av särskilt skickliga kökschefer vid t. ex. de större hotellen. Man kan göra sig en föreställning om de massor av födoämnen en sådan kokerska måste uppköpa för hushållets räkning, då endast kött i ett hem för en månad, (och detta var före kriget) gick till över 900 dollars.

Många av husmödrarna avsky helt enkelt hushållsarbete och tycka, att det finnes viktigare saker och frågor de böra ägna sin tid och sina krafter åt. Med föga kärlek och mycket ringaktning se många av vår tids husmödrar ned på hushållsbestyren. Huru skall intresset för hemmets arbete kunna väckas och höjas, det är en fråga vår tids husmödrar böra dryfta sinsemellan istället för den gamla utslitna tjänarinnefrågan. Forna tiders husmödrar sågo ej ned på hushållsarbetet med förakt, och de hade tillräckligt med tjänare i kök och vävkammare, där de och dottrarna för det mesta arbetade tillsammans med tjänarna — under sång och muntert skämt — till sländornas surrande och vävstolarnas dunkande — — —

Somliga av amerikanarna trodde att tjänarinneproblemet var löst för dem i vintras, då det skrevs i tidningarna om ett nytt verksamhetsfält för kvinnorna. Tjänarinnorna skulle inte behövas längre, ty "hembiträderna" (the home assistants), skulle intaga deras platser och utträtta arbetet på ett affärsmäs-

A. B. FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG

Flyglar, Pianon, Orglar från landets förnämsta fabriker. Försäljningsmagasin. Stockholm: Drottningg. 28, Göteborg: Arkaden, Malmö: Österg. 28, Norrköping: Drottningg. 16, Gävle: N:a Kungsg. 25.

BOLINDER'S

Olika storlekar för hushåll, restauranter, slaktare, charkuterier m. m.

Priskurant på begäran från

Bolinders
Stockholm

VITRUMS FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å
**APOTEKET VASENS DRUG-
HANDELS LABORATORIUM**
STOCKHOLM

Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

Fyrtornets
Fiskbullar
Kaviar
Sardiner

RADHES ANJOVIS

i ostronsås, Kryddssill, Matjessill, Apilbilar, Vingasil, Rensad anjovis i dill, Skinn- och benfri ostronanjovis. Levereras i bleckkärl.

**A.-B. Sveriges Förenade
Konservfabriker**
GÖTEBORG Kungl. Hoflev.

EN SPÅDOM

som ofelbart går i uppfyllelse är, att alla, vilka göra sina inköper efter vår katalog, bli storbelåtna. Man kan välja mellan ca 10 000 artiklar till synnerligen låga priser. Rekvirera den stora och eleganta katalogen! Den sändes gratis, ej fraktfritt. Ahlén & Holm, Stockholm.

VARU-MÄRKE

MENTHOLATUM

INREGISTRERAT

Medel för utvärtes bruk. Kan begagnas vid många tillfällen. Ni gör en tjänst var och en, som Ni gör bekant med Mentholatum.

Pris i tuber kr. 1:25, i burkar 1:50, 2:75 och 5:00. Finnes snart å alla apotek. Gratisprov genast. Sändes även direkt fr. Generaldepöten för Mentholatum, Osterbrogade 4, Köpenhamn Ö.

**EN KOPP
HULTMANS
RENA
CACA'O**
*är det bästa
på hela dan!*

E. SJÖSTRAND
62 Västerlånggatan 62, 1 tr.

Damskrädderi & Kappaffär
Kappfabrik

Egen tillverkning av **Damkappor, Dräkter, Bachfisch- o. Barnkappor.**

Reella varor. Humana priser.
Beställningar emottagas.

Lär Eder
Fransk, Engelsk och Tysk Handelskorrespondens, Stenografi och Maskinskrivning
vid
BAR-LOCK-INSTITUTET
HAMNGATAN 38 - STOCKHOLM C
Begär redogörelse!

Västerås Dagblad

spridd över hela
Västerås stad

En plats annons utij
Vermlands-Tidningen
läses i över **10,000**
Vermlandshem.
Länets enda dagliga tidning.
Huvudkontor: **Karlstad.**

EUCALYPTUS
Tabletten
är välsmakande, kraftigt verkande vid förkylningar hals- o. strupåkommor etc.

Weydes Tekn. Fabriks A/B., Norrköping.

ELEKTRISKA KOKKÄRL AV ALUMINIUM
ELEGANTA, PRÄKTIGA
LÄTTA ATT HÅLLA REHA
INGA GIFTIGA OXIDER
INOM ÖMFÖRTENNING
TAOJA EJ SKADA
VID TORRKOENING

ELEKTRISKA A.-B. SKANDIA
STOCKHOLM

sigt sätt, och de skulle behandlas därefter, såsom deras medsystrar i butiks- och kontorsplatserna. De skulle få en åtta timmars arbetsdag och fritt en gång i veckan, helst söndagen. Hushållsbiträdet skulle varken bo eller intaga sina måltider hos familjen. Hon skulle aldrig kallas vid sitt förnamn, efternamnet skulle alltid användas, och det fordrades av henne att hon skulle vara väl förtrogen med alla slag av hushållsarbeten. Hennes lön skulle vara minst 12 dollars i veckan. Här i New York ställde två fria platsanskaffningsbyråer sina krafter till hushållsbiträdenas och matmödrarnas förfogande. K. F. U. K. öppnade det ena av kontoren. De gjorde ändå mera för att väcka intresset för saken, ty de lovade att anordna kurser för utbildande av hushållsbiträden. Allt var redo för kursens börjande, *endast eleverna saknades*. Kristliga Föreningen för Unga Kvinnor har ej mindre än 15000 medlemmar inskrivna vid huvudkvarteret på Lexington ave. Bland dessa unga kvinnor tyckes det som om kontorsplatserna skulle vara de mest eftersträfvansvärda. Går man förbi något klassrum, någorlunda väl fyllt, så kan man vara säker på att skrivmaskinerna gå därinne för full fart eller också studeras stenografiläxorna. Till slut bildades dock en liten klass av fyra stycken, som skulle taga en kort kurs i hushållsgöromål, varande endast två veckors tid. *Föreståndarinnan* för hushållsbiträdenas platsanskaffningskontor på K. F. U. K., *var en av de fyra!* Jag talade med henne häromdagen och frågade om intresset väckts under sommarens lopp bland de platsökande. Hon log ett underligt leende och sade: "Här har jag 23 fruar, som väntar på hushållsbiträden och inte ett enda hushållsbiträde för dagen. Jag kan inte nedslå fruarnas mod alldeles. Jag ber dem komma igen om fjorton dagar eller så, då det ser som mest hopplöst ut". Att intresset ej väckts efter idealisters förväntningar kanske beror på mera än en sak. Innan bonden sår så plöjer han jorden. Jag tror ej att jorden är plöjd, då det gäller hushållsbiträdenas gärde. Det kan hända till och med att jorden behöver ligga i träde, både en sommar och två innan det lönar mödan att så och sätta sig ned för att vänta på verklig skörd.

Förutom missaktningen för det husliga arbetet spela också lönerna in. 25—30 dollars i veckan är inte någon ovanlig lön för ett kontorsbiträde, men man fann snart, att intet hem kunde betala högre lön till sitt "hembiträde" än 15—18 dollars i veckan. Och det kostar helt naturligt lika mycket att leva för ett hushållsbiträde som för en flicka på kontor, om hon skall hålla sig med mat och bostad själv. De flesta kontorsflickor i New York ha alldeles säkert sina hem att bo i, där de kanske inte alltid behöva betala så mycket för sig. De flesta flickor vilka arbeta i hemmen äro från fjärran länder, utan hem och någon, som vore villig att draga av på deras inackorderingspengar. Helt naturligt stanna de hellre på platser, där de hava fritt vivre jämte lönen, om det än anses förnedrande. Många av dem knipa ihop läpparna och svälja förtretligheterna; innerst inne i sina hjärtan tänka de: en dag skall väl förnedringens tid vara slut, och med nog pengar på bankboken vända vi "tjänarinnornas förlovade land" ryggen för alltid. De tänka ibland på hemlandet med saknad; dyrt få de betala sina erfarenheter med en svunnen ungdom och arbetskraft, samt med skilsmässa från deras närmaste och fäderneslandet.

(Forts.)

Manuskript, som önskas returnerade
torde alltid åtföljas av porto.

PARFYMERI
**FLORA
GEFLE**

**FLORODOL-
TIVÅL**

*Florodol-Tivål var morgon ny
Skänker ungdomligt vacker hy.*

JAEGER
FOTO.

TÄNDSTICKSBOLAGET

IBLÅSIGT VÄDER
ÄRO
**STORM-
STICKOR**
ÖZUMBARLIGA.
SALJAS I STORRE
CIGARRAFFÄRER
OCH ENGROS AV:
*Storsta Tändsticksbolaget
Försäljningsaktiebolag
Stockholm*

Vid trötthet verkar en
ansiktsdusch med Barnängens
**KÖLNER-
VATTEN**
uppriskande.

Cloettas

GULD-CACAO

och

CHOKLAD

Förnämsta svenska fabrikat

Säljas överallt

VINÄGRONS

ÄTTIKSPRIT

ÄR BÄST FÖR

BORDET OCH KÖKET!

Dina blommors trevnad
Är ditt hems trevnad.

Detta uppnås genom
användande av

Stidsvigs

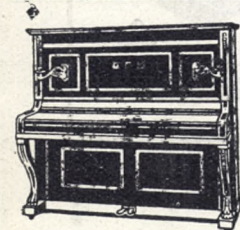
Blomstergödning

A.-B. FETTINDUSTRI,
Malmö.

Finnes hos de flesta frö- & blomsterhandl.

PIANINON

av förnämsta fabrikat
å lager från flera kungl. hovleverantörfirmor. Modernastillar, olika träslag. Goda avbetalningsvillkor. Rabatt vid kontant köp.

Tillskriv oss genast om Ni är spekulant.
A.-B. Fogelqvists Musikhandel,
Tel. 691. Norrköping. Tel. 691

VICTORIA KAFFE

**Bästa
Kaffeillsats**

1 rullar å 25 och 50 öre.
PEHR FRICKS FABRIKER, MALMÖ.

Vikingkrämens enastående, fullt vetenskapliga sammansättning är grundad på de mest ingående undersökningar över såväl lädrets byggnad och egenskaper, som av de olika ämnernas inverkan därå. Den tillverkas av de skickligaste fackmän i modernt inrättad specialfabrik.

Tillverkare:

Industriaktiebolaget VIKING, Örebro

Kunglig Hovleverantör

Kvinnan i affärslivet

— Huru stor är hennes framtid? —

Erfarenheten visar att de skickligaste och bäst avlönade hava först genomgått en grundlig undervisning vid

REMINGTON — INSTITUTET —

Anmäl Eder genast till kurserna i
Maskinskrivning och **Stenografi.**

Nya kurser börja 1:sta veckan i februari.

Husmödrar!

Det bästa blir i längden det billigaste. Begär därför alltid

Pellerins Växtmargarin,

“EXTRA VÄXT”

som är marknadens förnämsta fabrikat.

Laborera icke med

Smörblandning

utan köp

Melange

som bäst löser den åsyftade uppgiften att förbilliga smöret med bibehållande av dess fina arom.

Tillverkare:

A.-B. AGRA MARGARINFABRIK, STHLM

FRÅGOR

N:r 6. Jag är en ung flicka, "tjänsteman", som i nästa månad får min semester. Min önskan har alltid varit att få komma till Stockholm. Men nu är saken den, är det passande att själva resa dit, jag menar att själv taga in på hotell. Jag har bekanta i Stockholm, som jag naturligtvis skall gå och hälsa på. Jag har någon gång hört talas om ett Vaksamhets hem, hur skulle det vara att bo där, och vad är adr. dit? Så innerligt tacksam för svar blir "Skånskan".

N:r 7. Vill någon av Iduns läsare vara vänlig upplysa, var det finnes en hushållsskola, som tar emot en flicka vars ena ben är ofärdigt, så bandage måste användas, men för övrigt frisk och kry, redar sig bra inomhus men har lite svårt att gå ute.

Helinackordering.

N:r 8. Vill någon av Iduns läsare och språkkunniga läsarinor ge undertecknad ett råd? — Jag är språklärarinna vid läroverk och tänker under våren taga tjänstledighet för att idka språkstudier utomlands (Tyskland och eventu- (Forts. i B-numret.)

"Vermländingar

prenumerera
och annonsera i

Karlstads-Tidningen!"

SKÖNHET.

En behaglig toalettvål är oundgänglig för alla, som önska bevara hyn fräicha till ålderdomens dagar. För att höja sitt utseende bör man undvika alla skarpa och underhålliga toalettmiddel och i stället för sådana endast använda YVY-Tvålen, ty på kort tid borttager den finnar, fräcknar, porrmaskar, rynkig och vissen hud och vid ett ständigt begagnande lönas uthålligheten m. ett allt ungdomsfriskt yttre. YVY-Tvålen erhålles i varje välsorterad affär från Ystad till Haparanda.

**Österlin & Ulrikssons
Tekniska Fabrik,
YSTAD.**

Annonsera i Idun!

Misspyrdande hårväxt,
vårter, födelsemärken, avlägsnas medelst elektrolytbehandling. Rådfråga läkare ang. metodens tillförl. Birger Jarlsg. 58, invid Tegnérgat. R. Ost. 1956, A. 9606. Karin Mårtensson, Stockholm.

Sydsvenska Kredit Aktiebolaget.

Fonder kr. 62,000,000: —

gottgör å

Depositions- & Kapitalräkning

högsta gällande ränta.

Lediga platser, Plats-sökande, Inackorderingar samt Diverse-annonser återfinnas i B-numret.

Doktor A. Kjellbergs
Kurs i massage och sjukgymnastik.
Begär prospekt!
Stockholm. Holländaregatan 3.

D:r A. KARSTEN
Medicinskt Elektricitets-,
Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsg. 60, STOCKHOLM
Behandling av
reumatiska åkommor.

Doktor J. Arvedsons kurs
i Sjukgymnastik, Massage
och Pedagogisk Gymnastik
medför enligt kungl. maj:ts medgivande samma komp. och rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-institutet.

Kursen 2-årig börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran gen. D:r J. Arvedson, adr. Odeng. 1, Stockholm.

Underlivslidande

och dylikt undgås bäst med livmodersprutan Nolibor, av förnicklad och förtent metall, ingen rostande, mindrevärdig bleckspruta. Pris 15, 19, 23 kr., med båda rören 20, 25, 30 kr. Lämpligaste lösning är Noliborpulver 5 kr. pr ask. Livmoderspeglar 10 och 20 kr. Även andra sjukvårdsartiklar. Prislista mot 15 öre porto.
CARL G. SCHRÖDER,
Möllevångsgat. 53 b, Malmö 1.

Adamssons
Hålfotsinlägg

är det bästa medel mot ömma och kalla fötter samt för personer som lida av plattfot och trötthet i fötterna; de böra ej uraktlåta att använda Adamssons lagligen skyddade Hålfotsinlägg, vilka rekommenderas av Herrar läkare, massörer och förbrukare. Passa till alla skodon. Uppgiv vid order skonommer och kroppsvikt. Pris pr par från 3:75 till 5:25, beroende på storlek.

Under rubrik svar i Idun N:o 28 1917 skrives: De av Eder omnämnda plattfotstöden eller hålfotsunderläggen äro utmärkta och ge foten den behövliga vilan. De erhållas i Nils Adamssons Sjukvårdsaffär, Centralpalatset, Sthlm.

200 proc. billigare

Än under kristiden på Sjukvårds- o. Gummivaror, Livmodersprutor av prima gummi o. metall till kr. 10, 12, 15, 18, 20 o. 25.
OBS! Vi föra endast fullt garanterade varor.
Gummihandskar, extra prima, kr. 5:50.

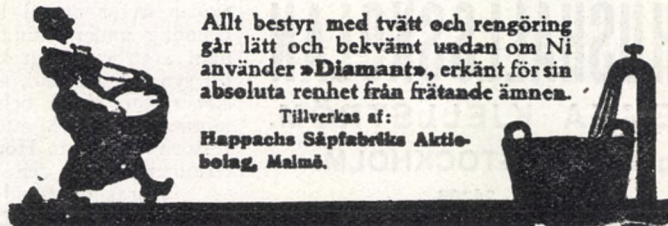
Bystformaren Feminol. Ett osvikligt medel för skapandet av fylliga kroppsformer, en rund barm och fast och spänstig muskulatur. Hög och kraftig byst, en jämn och rundad hals samt sammetslen hud bliva resultatet av regelbunden behandling av kroppen med Feminol. Pris pr st. kr. 4:50.
Seccosalva, bästa medel mot armsvett, kr. 3:— pr burk.
Näsformare, ställbara, pr st. kr. 8:—.
OBS! Alla sorters Sjukvårds- o. Gummivaror till landsorten m. postförsk. Särskild butik för damer.
Nils Adamssons Sjukvårdsaffär,
Centralpalatset, Stockholm.

GÖTEBORGS DAGBLAD

**"Damernas
tidning"**

DIAMANT Såpa - Tvål
Tvålpulver

Allt bestyr med tvätt och rengöring går lätt och bekvämt undan om Ni använder »Diamant», erkänt för sin absoluta renhet från frätande ämnen.

Tillverkas af:
**Happachs Såpfabriks Aktie-
bolag, Malmö.**

D:r E. Dujardins
Kosmetiska Kliniker, Köpenhamn.

Spec. Paraffinbehandling av ansiktsfel (såsom vanprydande form på näsa, mun, kinder, haka och byst) samt ärr, rynkor och andra missbildningar.

Amagertorv 31, tisd. o. fred. 4.30—6. Byen 51. Privat Telf. Godth. 471 y.

Professor PATRIK HAGLUNDS
Gymnastisk-Ortopedisk-Kirurgiska Privatklinik.
R. T. 7025, Stureg. 72, Stockholm. S. T. 8301.
För behandling av stödie- och rörelseorganens skador, sjukdomar, deformiteter och funktionsrubbingar.

Velvet Complexion.

Överträffligt hudmedel.
»Velvet Complexion» är en mjölkliknande vätska som utan tvevel är främställd av mandel. Vilka ytterligare ingredienser, som släta ut rynkor, göra musklerna fasta och giva hyn klarhet och vithet, vet jag ej. Något trolleri är det.» Ur Anna Söderberg: Skönhetsvård. Pris kr. 8:— plus porto.
FRANSKA PARFYMMAGASINET,
Hovleverantör.
Drottninggatan 21, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen
avlägges efter 2-årig kurs av kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar 1 sept.
Prosp. Major J. G. Thulin, LUND.

Kvinnosjukdomar.

Underlivslidande och liknande undvikes bäst genom Haralds livmoderspruta. Pris 12, 16, 20 kr., med båda rören 16, 20, 24 kr. Haralds Sköljningspulver 2 kr. pr ask. Livmoderspeglar 3, 5 och 10 kr. Bok prislistan 22 och III. kat. 23. mot 12 öre porto i försegl. brev utan firmatryck.
Till landsorten mot postförskott eller förut insänd likvid.
— **Constantin Harald**
Linnégatan 18. GÖTEBORG.

IDUNS PAPPER

TILLVERKAS VID

**GRANHOLMS
FINPAPPERSBRUK**

ANLAGT 1803 - - GEMLA - - ANLAGT 1803

Specialbruk för finare pappersorter.

OMBUD OCH PARTINEDERLAG I STOCKHOLM:

R. W. STARE

R. T. 40 44 59 KUNGSGATAN 59 A. T. 192 30

FREJAMI
FÖRNÄMSTA PASTILLEN
FÖR
HALS OCH BRÖST

50 ÖRE

PR. ASK

CHOKLAD & KONFEKT FABR. FREJA GEFLE

Har Ni sett

Aftontidningen

i dess nya skick?
Prenumerera genast
för 1920! - - - -

HOSTA
Ej....

— — — — Du får arrest
Pix är bra o. **Pix** är bäst!
Askar i förseglade omslag: 75 öre
Foch i påsar: 25 öre.

Varför just SUNLIGHT TVÅL ?

Varför använda millioner husmödrar
SUNLIGHT TVÅL?

Självklart — av Praktiska Skäl!
Ett enda försök med Sunlight i stället för
den dyra odryga såpan skall övertyga Eder
att Sunlight är och förblir billigast.
Vad som mera är — Sunlight skonar tvätten
och nog vet varje husmor uppskatta detta
i dessa svåra tider.

ANVÄND DÄRFÖR SUNLIGHT
OCH
NEDBRINGA EDRA UTGIFTER

IDUN
1919

PÄRMAR

IDUN
1919

kunna erhållas hos hrr bokhandlare eller direkt fr. Iduns Exp. mot likvid i postanvisning.
Röd pärm till "IDUN" med guldtryck + porto Kr. 3:—
Röd pärm till "Romanbiblioteket" och "Hjälpredan" + porto . . . —:75

Undervisning meddelas av från fackskolan utexam. skol-
kökslärarinna i enklare och finare matlagning, bakning, sylt-
ning och konservering, konfektkokning, dukning och ser-
vering, uppköp av matvaror, enkel hushållsbokföring och
födoämneslära samt rengöring, tvätt och strykning, vården
av linne och sängkläder m. m. I husmoderskursen ingår
fullst. undervisning i kläd- och linnesömnad för hand och
på maskin, tillklippning, lagning, märkning etc. samt mo-
derna handarbeten ävensom Samaritkurs. — — — Som

HEMHUSHÅLLSSKOLAN
FRU EMMA KJELLSTRÖM,
Storgatan 38, STOCKHOLM.
ALLM. TEL. 24208.

skolan avser att ej blott meddela eleverna praktisk och
grundlig undervisning i en husmoders arbete och plikter
utan även samtidigt kunna bereda de unga flickorna den
till syn och trevnad, som endast ett hem kan giva, *bo alla
elever inom skolan* och endast ett begränsat antal (6 å 8 st.)
mottagas. Ref.: Myntdirektör K. A. Wallroth m. fru; Pro-
fessorn vid Tekn. Högsk. Valfrid Pettersson m. fru. Vår-
terminen börjar den 1 februari 1920. Förfrågningar be-
svaras omgående av skolans föreståndarinna

Tack vare
Stomin
tål min mage
numera
vad som helst!

STURE-RE 1919.

Fru Lindholms sedan 20 år **berömda** läkemedel

hostmedel

lungotsmedel

magmedel

TUSSIN

Pris 5 kr. Räcker en månad.

Lagligt

STOMIN

Pris kr. 4.50. Räcker en mån.

skyddade.

Läkemedlen sändas pr postförskott var för sig eller
tillsammans. Diskret på begäran.

Prospekt om Almenta samt tredje
boken (23—30 tusendet) om Al-
menta (under tryckning) sändas
gratis.

5:e upplagan (26—30 tusendet)
av min bok »Om Tussin och Stomin»
sänder jag gratis på begäran.

FRU HEDVIG LINDHOLM,
Upplandsgatan 68
STOCKHOLM

R. T. 102 19.

9—3. Tisdagar, Torsdagar, Lördagar även 6—7.

A. T. 115 29.